

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23938
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	76
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 76

KODRAVA
TO
LAZY

sown with Kodrava (as a field etc) ^{९९} कौद्रवीण

mfn Pan 5.2.1, Kas, ^{९९} कौद्रवीणक mfn Gal .

koil n पञ्चथु m L — रवणः L —

वसन्तदोषः, वसन्तदोषिन् m L .

'having eyes like those of the koil ' a plant bearing

a dark black flower कौकिलनयनः L, कौकिलाक्षः

Hear, कौकिलाक्षकः L the Indian k. मदाक्षपिन् m L

the male k. गातु m L गातु m Un 1.73, गातु

m L speaking like the koil कौकिलान्वितारिन् mfn Pān

6.2.80 Kas k. (as producing the 5th note of the scale

with its mouth or throat) पञ्चमास्यं L .

kokila n परभृतः Kav परपुष्टः MBh, Kav,

etc रयामः L .

' dear to the kokila ' (in music) ' (a kind of the

measure) कोकिलाग्रिः the female k. परभृता Kāv

the female of a k. कोकिला (g अजादि) Kum, Ragh

Bhartr. — कादम्बरी L.

the plant kola-simbi दक्षिणुषी L.

the country Konka ^{९९} कोङ्कणः L, ^९ कोङ्कण.

coming from Konkana (as a horse) ^{९९} कोङ्कणा mf (^९ इ) n

Kathas 121.278 ____ (as a horse of good breed) ^{९९} कोङ्कणासुत

mfn Gal a K. woman ^९ कोङ्कणा W ' son of K ' N. of

Parsu Ram ^९ कोङ्कणासुतः L.

a kind of plant (commonly called Koraiyā) कोरैया

Bhpr .

the fruit of the plant Kosataki कोशातकम् Car a

kind of K. with red flowers महाजाती (only L) .

affected with a Koshtha- bheda disease विनाश

mfn ŚarṅgS 7.76 .

in the manner of the Krama (- pāṭha) क्रमवत्

ind Aṅgāt 4.123 the K. reading क्रमपाठः Vṅgāt 4.180, Sch,

Pāṇ 8.4.28 Kaiy one who knows the K. (- pāṭha) क्रमकः

Pāṇ 4.2.61 ____ (pāṭha) क्रामिक mfn gana उक्तादि

(Kās') one who reads the K. (- pāṭha) क्रमकः Pāṇ 4.2.61

one who studies the K. (- pāṭha) क्रामिक mfn gana

उक्थादि (Kās) .

Kratu as intelligence personified क्रतु m .

having an agreeable voice (the Kraunch bird) - पाकुरन

mfn 1.2.32

belonging formerly to Krishna कृष्णचर m n Vop 7.

67 belonging in a former existence to K. कृष्णरूप

mfn Cop 7.67 the female energy of K. वनमालिनी L

वराही K. as a boy बालकृष्णः PTL 136 . K.'s song

~~the Krishna song, title of a celebrated mystical poem~~

N. of a celebrated mystical poem भगवद्गीताः f pl K.'s

sports कृष्णकीडितम् ' K.'s weapon ' the mango tree

केशवामुधः L loving glory (^{said} said of K.) प्रियश्रवस्

mfn BhP possessor of the sword i.e K. नन्दकिन् m Bh

representing K. (as a picture) माधव mf(ई) p (f

आ only in माधना (= मधव्या) तनुः Pan 4.4.29 Sch)

H cat the state of K. कृष्णत्वम् Bh 1.4236 .

to behave like K. कृष्णाय कृष्णार्जने Vop 21.7 .

comprising five Krishnālas (coins) पञ्चकृष्णलकम्

mfn five K. or coins so called पञ्चकृष्णलकम् Gaut .

the plant Krishna-sati चोरः (ganas पचादि

ब्राह्मणादि, मनोज्ञादि, पारस्करादि) .

the Kṛita-yuga दशमयुगम् Hariv .

100 Krores शतकोटयः f pl Pañcar, Vās .

a way of not more than a Krosā

क्रोशमात्रो भागः

Pāncat.

a distance of 5 Krosās

पञ्चाक्रोशः, पञ्चाक्रोशः.

Kshatriya n राजन्यबन्धु n Kn 2.65

राजन्यः

Mcar

राजन

सजन्यः m (ifc mostly राज esp in तत्पुरुष)

द्विजलिङ्गिन्

AsvSr, Chp, Kn, etc

mfn L

नाभि

mfn L

m L

बाहुसम्भनः L

मूर्धनः L

युयुधानः L — राधेन्^m MBh — तृकः L .

apart from the Kshatriya caste अक्षत्र mfn destitute

of the K. caste अक्षत्र mfn a good K. सुक्षत्रियः Rajat

a K. and a Vaisya प्राजापत्यः GopBr, Vait a K. (as ser-

unt from the arm of Brahma) बाहुजः L a K. who stands

on the foot रुद्रव्रतिन् m L a K. youth when arrived at the

age suitable for martial training कनकहरः Kas on Pan 3.

2.10 a man of the K. caste मूयाभिषिक्तः L the son of a K.

and an unmarried Sudra woman शूलिकः L without the

Pajanya or K.-caste

अराजक्य

mfn [/] SBr .

belonging to Kubera कौबेर mf(ई)n 1Bh, Hariv,

R, etc — वैश्रवण mf(ई)n 1Bh ' K.'s abode '

(the Indian fig tree) वैश्रवणालयः K.'s capital वसुसारा

L ' K.'s glory ' (the Indian fig tree) वैश्रवणावासः

वैश्रवणोदयः L K.'s grove चैत्रस्थम् BhP 3, चैत्रस्थ

K.'s residence धानदानासः L K.'s town वित्तेशपत्तनम् Rajat

K.'s wife यक्षिणी L the lords of wealth and water

(i.e K. and Varuna) वित्ताप्यति n du 1n 5.96 relating

to Dhanda i.e K. धानद mf(ई)n ShadvBr 5.1

relating to Dhanapatⁱ i.e K. धानपत mf(ई) n ६

अश्वपत्न्यादि relating to K. वैश्रवण mf(ई) n ६ Bh —

कौबेर mf(ई) n ६ Bh, Hariv, २, etc the Sakti of K.

कौबेरिणी Balar the Sakti or female energy of K.

कौबेरी (scil दिश) L seat of K. दर्पणः Kalp

a servant of K. कौबेरकः Hir .

containing a Kudva कौडविक mf(ई)n (Kas on

Pān 5.1.52 & 7.3.17) Car 6.17 containing 2 Kudavas

द्विकौडविक mfn Pān 7.3.17 Sch .

containing 2 Kulijas द्विकुलिज mf(आ, ई)n

द्विकुलिजिक mf(ई)n द्विकुलिजीन mf(आ)n

Pān 5.1.55 Kas .

Kumārila (incarnation of Kārffikeya) जलनभ

mŚamkar 1.98 .

composed by Kumārila कौमारिल mfn Comm on Prab

relating to K. कौमारिल mfn Comm on Prab .

belonging to Kumbhakarna कौम्भकर्ण mfn

Bālar .

~~ophisee-phalus Kuruway~~

a Kuru especially patr. of Pury^oidhana

क्षेत्रराष्ट्रः

(ifc f 3A) Bh .

the inhabitants of Kuru-Kshetra

कौरुक्षेत्राः

m pl Mn 7.193 .

Kusa grass (derbha) चात्वालः, चात्वालम्

Un 1.115 Sch — नीस्तीरजः L — ब्रह्मपक्विमम् L

— शारी L — सारा L — स्नानतृणम् L

a handful of Kusa grass कूर्चः rarely कूर्चम् Comm on

[Ch a kind of K. grass खरपत्रः L — रुक्षदर्भः L

water in which K. grass has been boiled कौशाम्भास् n

Devīm white flowering K. grass वज्रः L white K. grass

सितदर्भः L — तीक्ष्णः Hpr .

the Kuṭaja tree वत्सः L .

belonging to the plant Kutīra कौलीर in gana

विल्वदि .

a female descendent of Kussa कोत्सा relating to v.

कोत्स mfn RPrat .

Kyllinria Monoccephala निविषा, निविषा L —

निविषा L — विषहा L .

the grass K. Monoccephala अपनिषा .

labial (as certain sounds) adj ओष्ठ्य RPrāt,

APrāt, Comm on Pān, etc — ओष्ठज .

labials

पवर्गः .

the labial series of consonants पवर्गः a l. sound

ओष्ठ्यः

PāGr 3.16 produced from l. sounds

ओष्ठ्ययोनि

the third letter of the l. class (often

confounded with va) व .

absence of all labials

निरोष्ठ्य

Sis Sch contain-

ing 2 l.

निरोष्ठ्य .

lablab vulgaris कटुनिष्पावः L — नदीजः L

नदीजः, नदीनिष्पावः L — नान्दिजम्

Gal .

laborious adj उद्योगिन् — कृतश्रम (with loc

or ifc) MBh, R कृतश्रम R 1.2.6 — व्यनसायात्मक MBh

— कर्मशूर L — कर्म (ई) (gana चत्वारि)

Pan 6.4.172 — आयासिन् .

very laborious महोद्योग M .

labour n परिश्रमः MBh, Kāv, etc

परिश्रान्ति

f श्रमः (ifc f आ) , etc

श्रमणम्

Sankhśr

आयासः MBh, R, Śusr, Śāk, Kathās, etc

कर्मन्

n it, Prāt, etc

कर्मम्

R, Kathās,

Pāncat, Śak, Hit

कृच्छ्रः, कृच्छ्रम्

RV 10.52.4,

Nir, AitBr, etc

कृच्छ्रकर्मन्

n Kathās

क्रिया

(Pan 3.3.100) KātyŚr, Mb, Yājñ, etc

भारः MBh, Kāv

etc

(prob)

वेद्यम्

शमि

n RV, AV

शमी

RV, VS

शमी

TS, Kath

शमी .

accomplished by labour श्रमसिद्ध mfn MW any diff-

icult l. कूरकर्मन् n Sak (v.) attended with l.

कुचछु mf (आ) n MBh, P, Pañcat, Susr 'Bhagīrath-

a's l. (W. of any Herculean effort) भगीरथपथः

(A) भगीरथप्रयत्नः (MBh) bodily bo-dily l. त्रातः L by l.

ईदृत्तः ind hard l. गुरुधुरः f pl MBh 1.741 l. best-

owed upon anything निश्रमः MBh manual l. हस्तवेद्यम्

TandBr useless l. नृशाश्रमः Pañcat with l. ईदृत्तः ind.

equal in labours तुल्योद्योग mfn not counteractin

the l. of men (H. of the seven Parjanya or rain-clouds)

आशिमिविद्विष्

mfn TAr (quoted by Say. on RV 2.12)

.12) .

labour vb

प्रयस्, प्रयस्यति Naish .

to labour after

व्यन्सो, व्यवस्यति ' or also

व्यवस्यते

) MW to l. energetically वितृ intens

विततूयति

RV to l. invain अस् cl 4 (Dhātup 26.

95) शाम्यति (in later language also श्रमति,

श्रमते) RV, etc .

to cause to labour वाह् caus वाहयति Bhatt .

labourer n कर्मिन् m VarBrS कर्मकृत् m

Rajat, Kam, etc कर्मालिङ्कः R कर्मालिङ्कः
त्रैतनिकः
कर्मालिङ्कः

Pan 4.4.12 भरव्यभुज् m L (?) रौरः, रौरः

HParis .

labourers कर्मालिङ्कः Kād.

a hired labourer

कर्मकर

mf(ई)

n MBh, BhP,

Pāncat, etc

बाडीरः

L

संघलीनि

m W .labouringadj

आयस्त

MBh, R, Hariv, etc

कृतायास

शमण

f(आ or ई)

W .

labouring dilligently and incessantly

उद्यत

(with

dat. or loc or inf or without any object) MBh. R. Kathas

Ragh, Yājñ, MarkP, Rājat, etc 1. for some desired end

उद्दिष्ट mfn MBh, R, Kathas 1. under अभिप्लुत (instr)

MBh, etc .

lac n लक्षः, लक्षम् Yājñ, Hariv, etc (लक्षा)

— लक्षकम् Pañcar — लक्ष्यम् Rājat .

containing lac 100,000 verses लक्षलोक mfn Pañ-

car having a 1. सलक्ष mfn MW a person possessed of

a l. (or of 100,000 rupees) लक्षाधीशः MW लक्षेन्द्रः

Kav relating to a l. लाक्षिक mf(ई)n MW _____

लाक्षिक mf(ई)n Bhatt .

by lacs लक्षशः ind MW having l. of cores of

eyes कोटिलक्षाक्षी a hundred l. शतलक्षम्

Pāncar .

lac n कर्पटः L — कीटजा L — क्षतघ्ना,

क्षतघ्नी L — खदिरका L (क्षी) — गन्धमादिना

L — जनु n Kaus' 13 IBh 1.12, Susr — जतुराः,

जतुकम्, जतुका L — दार्दुरम् L — दिति

f L — द्रवरसा L — द्रव्यम् L — दुमव्याधि

m दुमामयः L — निर्भर्त्सनम् L — यावः Naish

यावकः Kāv, Kathās, Rājat — रक्तवर्गः (only)

— रक्ता Susr = (क्षी) — रङ्गमातृ f L

= (क्षी), रङ्गमातृका — रजनी L (क्षी)

— राक्षा Un 3.62 Sch = लक्षा — रागचूर्णः

L — (उत्तकम् (?) व अलक्तक — वरवर्णिनी

L — वृक्षामयः Bhpr — लक्ष्मीकु m L — लक्ष्मीकु

m L . (obtained from the cochineal or a similar

~~insect) (लक्षा In, MBh, etc) (obtained from the~~

insect) (लक्षा In, MBh, etc (obtained from the

red resin of certain trees and from the cochineal's red

sap) अलक्तकः L (obtained from the resin of

a particular tree) (लक्षा In, MBh, etc (red dy

dye caused by insects)

कृमि, किमि mf L .

covered with lac (jatu)

जातुष mf (ई) n

(Pān 4.3.138) Gobh 3.8.6, MBh Pāncat 1.1.94 dyed with l.

साकृत्तक

mf Kathās

___ (गोक्षिक) mf (ई) n

Bhatt

___ सयाक्क

mf Kir

having the colour of l.

used for the feet

सचरणलक्ष्मण mf MW liquid l.

संदर्षा

L

made of l. (jatu)

जातुष

mf (ई) n

(Pān 4.3.138) Gobh 3.8.6, MBh Pāncat 1.1.94 plastered

with l.

जातुमम

mf

Venis 5.25

red l.

रक्तकृमिजा L

— पलंकषा Bhpr — पलाशी L — पल्लवः,

पल्लवम् (ifc f आ) L, अलक 'wild l.' (red

earth) वनीलकम्, वनीलकम् L .

lac-coloured metal iron

कृमिलोहकम्, कृमिलोहकम्

Gal .

lace कदः, कदः॥

BhP 9.10.37.

a lace^{ring} (?) स्तवकविज्ञा Divyā .

lacerate vb विदृ caus विदारयति MBh, Kāv, et

— विदृ विदृणाति IBh, R, etc — विलुप

विलुम्पति (rarely Ā) MBh, Kāv, etc — उद्ध

RV 2.42.2, VS 13.16 — विलिख विलिखति

Lāṭy, MBh, etc — विहृ विहरति

(rarely Ā)

RV .

lacerated adj विशनण्डित Bhp Pāncat —

निष्कुलित Kav — पक्षुण्ण Pāncat .

a dead body which has been lacerated विशिप्तकम्

Buddh one whose breast is l. विश्लेषितवक्षसु

Susr

lacerating ad विदारक Subh, Ch'p, Sch — विदारण

f(ई) MBh, P, etc — शेषशिष्णु Vait —

विलेखन

Susr .

lacerating n विलेखनम् Gaut, MBh .

laceration of the prepuce अवपारिका

Susr

— वपारिका Susr, अवपारिका .

Lacerta godica गौधिका — (godhika) गौसर्पः

W

— शुष्काङ्गी

L .

lac-faced, a kind of rice जतुमुखः Susr 1.46.1.9

22466

' lac-figure ', a man^{at} chess etc जतुमुखः L .

excess of the lachrymal discharge

किन्नवर्मेन

Susr .

lac - jewel, (a mole) जेतुमणि m Susr 1f 4 .

'lac-juice' (lac) जतुरसः L .

lack n विरहः Kāv, Kathās, etc — हानम् Kap

— शून्यम् RV .

lack of रहितम् (ifc) Ca pak — वन्ध्यता,

वन्ध्यतम् (loc, comp) Hariv, Kāv. Pājat — शून्यकम्

(gen) MBh l. of consequence लाघवम् MBh Kāv, etc

1. of means of subsistence

वृत्तिवैकल्यम्

Mn, Pāncat

1 of weight

लाघवम्

MBh, Kāv, etc .

lack vb

विध्य

cl 6

विन्ध्यते

PV 1.7.7, 8.9.6, 51)

lacking adj शून्य f(आ) Kāv, Kathās, Pur,

Parvad — विनाकृत MBh, Kāv, tc — संलक्षित

(instr or comp) VarBrS, Pāncat — विप्रहीण (also

written विप्रहीन) (instr) MBh — विमुख f(आ)

(ifc) Santis .

' to be lacking ' शिष pass शिष्यते (with न)

lacking n विरहः (ifc) .

'lac-maker' a kind of oldenlandia जतुकुषणा,

जतुकृत f Bhpr 5.2.127, जतुकारी L .

lac-powder लाक्षाचूर्णम् Gusr .

' lac-stone (bitumen) जलश्मकम् L .

lad n माणव्यम् Gobh, Kav, Pur, etc माणव्यं

Katy. Kar on Pan 4.1.161 etc मटु m(वटु) Bh,

Kav, etc मटु kathās, BhP, मटु किशोरं

BhP भ्रमरः (ifc f आ) L,

a Brahman lad ब्राह्मणडिम्भः Malatin having the

form of a l: मटु रूपिन् mfn M a l. under sixteen

शिशु m V .

a company of lads माणव्यम् a ब्राह्मणादि a multit

de of l. माणव्यम् a ब्राह्मणादि proper for l.

माणवीन

mfn Pan 5.1.11 .

a ladder n निभ्रयणी 3Br, Katy3r, निःश्रयणी or

निःश्रयिणी, निभ्रयणी (निःश्रयिणी, निश्रयिणी) Dh, Ragh, etc _ _

निःश्रयिणी Dharmasarm _ _ अधिश्रयणी L, अधिश्रयिणी

_ _ आश्रयणम् L _ _ पङ्कुरः (only L) _ _

आश्रयणम् (only L) .

a kind of rope ladder पङ्कुरः Pancad a l. made of

bamboo वंशानिभ्रंजी Pāncat ' 1. of success ' सिद्धिसौपानम्

1. to सौपानम् (gen or comp) Bāh, Kav, etc सौपानम्

a 1. to heaven स्वर्गसंक्रमः, सुवर्गसंक्रमः Pāncat ' 1.

towards the gods ' देवानिभ्रंजी, देवानिभ्रंजी Bāh 3.9.

laden adj धूर्वत MM रूट R, Susr

(as a ship) ससाध f(आ) R .

not laden अथुर heavily l. सुभृत VarBrS

भूरिभार EV भारिन In, Yajñ, Kathās, Sis

heavily la with दुर्भर (comp) Śantis 1.24, Kathās 112

156 | l. with सम्भृत IV, etc l. with Balbaja grass

बातबजभारिक ग नंशादि l. with barley यवाचित

TS, Br, SrS l. with barley-corn यवाचित TS, Br, SrS

l. with bedsteads रवाट्टाभारिक, रवाट्टिक ग नंशादि

1. with mud पङ्कभारक well 1. (as a waggon)

सुसमाहित SBr .

ladle n दर्वः SankhGr 4.15.19, दर्वि RV 5.10.AV,

दर्विकः L, # दर्विका L, दर्वि VS 2.49, Kaus.

AsvGr, ParGr Gobh, MBh, etc कडच्छकः

उपसैननी RV 10.21.2, 105.10 काम्नि f L

कलायिकः (?) L कामि, कर्वा (W) f L

रवजः L, Sch — रवजकिका L — रवजा L

— रवजाका L — वेनिकम् — लेखनी —

लेखिणी — वितण्डा L .

any ladle employed for taking up a portion of fluid

(esp of Soma out of a larger vessel) ग्रहः Mn 5.116

Yājñ 1.182 as much as can be taken with l. out of a larg-

er vessel ग्रहः PV 10.114.5, VS, TS, AitBr, ŚBr, etc

a bowl of a l. प्रसकः KātyŚr — प्रसचनम् (ifc f

आ) ĀpŚr, sch a ceremony with a full l. पूर्णद्वम्

'SBr, 'Sāṅkh'Sr, (v.1 पूर्णद्वय) the condition of

a sacrificial l. जुहू f MaitrS 3.1.1 a curvel wooden

l. (for pouring sacrificial butter into fire) जुहू f

RV, AV, etc filling a l. सुवपुरम् ind 'Asv'Sr the fore-

part of the sacrificial l. (i.e the part with which the

fluid is skimmed off) कपुच्छलम् 'SBr a full l. called

sruva पूर्णरुवः Mān'Sr furnished with a l. उपयामवत्

mfn gana बलादि Pān 5.2.136 — उपयामिन mfn

having a mark of the l. on the ear रतुवकर्ण mfn Pān 6.

3.115 a kind of l. नीक्षणम् RV 1.162.13 a kind of

sacrificail l. शिल्पम् L the l. called Sruva रसुवा

L a l. containing an oblation बलिहरणीदर्शी a l. for

ghee द्यूतलेखनी L, द्यूतलेखिनी L Sch the l. for

Rauhina cakes रोहिणहवनी ŚBr a l. for taking up the

Soma सोमचमसः PāncarBr, ŚrS the l. for the Upāns-

ugraha उपौशुपात्रम् Śbr 4, KatyŚr l. (generally

of a square shape, made of wood and furnished with a handle

) चमस m (n, g अर्थ-यदि, इ f L Sch) RV, VS, AV, etc

the l. used at an offering of fat वसा होम हवनी ŚBr,

ĀpŚr a l. (used at sacrifices) उपयामः (Pan 3.3.

63) VS 7.4, etc ____ (used at sacrifices) उपयमनी

ŚBr, AitBr, KātyŚr the l. used by the Hotrakas होत्राचमसः

ŚBr the l. used by the Hotri होत्राचमसः TS, Br, Śrs

one who has raised a l. (to offer a libation) उद्युतसुच

RV 1.3.35 a particular sacrificial l. आधारणः L

libation

relating to an obtain made with a l. दावी होमिक mf (ई) n.

Susr relating to the sacrificial l. (i.e. the sacrifi-

ce) रीव mfn Vishn the sacrificial l. होमदवी

ĀGr, Sch — हवनी SBr, KatySr — हवनम्

Vait — हविर्ग्रणी KatySr — स्तू f L, स्तूव a sac-

rificial l. made of wood उपभूत f AT 18.4.5.6 VS, TS

SBr, KatySr, etc a small wooden l. स्तूवः RV, etc a sort

of large wooden l. स्तूय f MH, etc, स्तूवक (ifc f आ)

R taking with a l. स्तूयग्रहण mfn MBh with a l. full

स्तूवपूरम् ind ĀsvSr a wooden l. दाकहस्तः, दाकहस्तकः

L — तद् f a woode-n l. employed for want of a

better at a sacrifice प्रचरणी (sc सुच) SBr, Katy-

Sr .

the largest of the three sacrificial ladles ध्रुवा

AV 18.4.5.6 (with जुहू & उपभृत) VS, SBr, etc

taken up by means of l. सग्रह an Apr the two

sacrificial l. Grua and Gruva सुक्रुवम n sr ait.

ladled out adj उद्धृत AV 12.5.34, 15.12.1 SBr, etc

ladled out (as a fluid) 4 times चतुर्गृहीतम्

SBr 3 f, KātyŚr .

to be easily ladled out सुन्नीय mfn TS to be

l. out प्रतिनिग्राह्य mfn ĪpŚr to be well l. out

सुन्नीय mfn TS .

ladleful ग्रहः RV 10.114,5, VS, TS, AitBr, SBr,

etc .

belonging to a Graha (ladleful of a fluid) ग्रह

mfn VS 4.24 the first l. of Soma pressed out at a sacr-

ifice ऽर्चाग्रहः TS, SBr, etc fit for a Graha (l.

of a fluid) ग्रह mfn VS 4.24 a l. not drawn from

flowing water अध्वाराग्रहः ĀpŚr a l. (of any fluid)

and the bricks ग्रहणकम् sc Jain 5.2.15 a l. full of

melted
method fat वसाग्रहः KātŚr a l. taken out of a

cooking vessel रशालीग्रहः

KātyŚr a particular ^{kind} of

1. सावित्रः TS, ŚBr a particular l. of Soma in the

evening oblation आदित्यग्रहः

ŚBr 4.3.5.16 & 23

a particular l. माहिन्द्रः (with or scil ग्रह) ŚBr, KātyŚr

the state of l. ग्रहलभ Kath 9.16 where no l. is

drawn अग्रह

nam KātyŚr

ladle out vb उदञ्च्य उदचति

(Ved)

and उदञ्चति AV, Comm on Pan — प्रतिनिग्रह

प्रतिनिग्रहीते

SB^r

to ladle up उद्धृ उद्धरति, उद्धरते

AV, SB^r,

Lāty, R .

ladle-tongued, N. of Agni स्तुग्जिह्वः

I .

ladling out उपधातम् ind p SBr, Gobh, PārGr .

lady n राजासती Divyav ____ (the consecrated

wife or daughter of a king, but also women of high rank)

देवी MBh, Kāv, etc - ____ (used in addressing a

king's favourite wife) स्वामिनी MBh, Kāv, etc ____

(used in addressing a queen or king's favourite wife)

स्वामिनी

MBh, Kāv, etc .

' grest lady ' (N. of Pārvati) महारानी Pāncar

— महामात्री ^{l. 3} a ~~l. 3~~ maid प्रसाधिका Paśh

' noble l. ' N. of Durga भट्टारिका Vet — (app-

plied to queens not crowned or conseorated like the Devī)

भट्टिनी

L .

lag vb लम्ब cl 1 (Phatup 10.15) लम्बते

(m.c also लम्बति) MBh .

the bottle-gourd (*Lagenaria vulgaris* Ser) अलाबु

f Susr, etc, अलाबुका L, अलाबू f Pan 4.1.66

Comm, Un .

the gourd *Lagenaria vulgaris* तुम्बः Hariv, 3479,

R 1, Susr 3, तुम्बी Hariv 802, Susr 1.4, Santis, Rajat.

the tree Lagerstroemia regina आरु

m L .

lagging परिलम्बः, परिलम्बनम्

Kad.

the plant laghu-brāhmi लघुब्रह्मा

L .

the plant Hedysarum laropodioides अद्विपणी,

अद्विपणी, अद्विपणिका

f.

laical अवदातवसन

Divyav

laid adj हित f(आ) PV, AV, Up — निहित

PV, etc — (as dust by rain) निहित Chat —

निधौजित — ऽयवस्थित Yājñ, IBh, etc .

anything laid over in addition उत्पन्न

TS 3, IBh, BhP, Susr, etc anything l. under उपस्तरः

AV 14.2.21 — उपस्तरणम् ĀsvGr, Āp, BhP, etc any-

thing l.up निधानम् Mn, Mricch, Ragh, etc (निधानता

Jātakam) fit for being l. निधान्य RV having the

dust l. लोमिकतरेणु MN l. aside मुक्त IBh, Kāv,

etc — उन्मुक्त Kathās — सैन्यस्त IBh, Kav

etc — अवतारित — (as money) निर्यात

IBh — निहित Ghat — पर्यस्त L — संवृत

IBh, Kav, etc 1. down निहित Ghat — विनिहित

Bhartr, Git — त्यस्त — प्रत्यस्त VS, SBr

— अवतारित 1. in the fire (as a corpse) आहुत

RV 10.16.5 1. into निष्पुत AitBr 1. on प्रणिहित Susr

— (as fuel) अभ्यारित SBr, GhUp — (as an orna

ment) विपिहित Nir 8.11 Sch 1. out प्रसारित

R _____ (as a garden) विनिर्मित Kathas _____ (as

tanks) विनिविष्ट MBh 1. over उपरिनिहित,

उपरिन्यस्त

1. together (side by side) पार्श्वसंहित

Lāṭy 1. up संहित 1. up ⁱⁿ ~~the~~ store रशापनिक

f(आ) Vet 1. upon हित f(आ) RV, AV, Up not

1. down clearly अनुपन्यस्त Yājñ one who has 1. aside

anger मुक्तराज MW one who has 1. aside his weapons

अन्यस्तशस्त्र

Ragh one who has 1. aside the rod

निहितदण्ड

MV one who has 1. a waterer कृतपण

f(आ) (with loc of the stake) Bb 1.1203 & 1206 one

who has 1. down his ^a banner आहितलक्षणा T ' one who has

1. down the body : dead न्यस्तेदह R ' one who has 1.

down the rod : meek, harmless न्यस्तदण्ड R one who has

1. down the weapons (averse from strife. peaceful)

न्यस्तशस्त्र In 3.192 one whose share has been 1.

aside निहितभाग Maitr3 a place where anything is 1.

up प्रत्याधानम् SBr that which is 1. aside सव्यापग्रहण

Maitr3 well 1. down रुन्यस्त f(आ) R well 1.out

सुविस्तीर्ण

P, Mit where the Pitvij ^h have 1. down

their office न्यस्तार्त्विज्य SankhSr .

laid hold of गृहीत mfn ChUp, AsvBr, etc —

परामुख mfn AV, MBh, etc — संकलित mfn MBh

L. 752, 'Sis 7.21 & 9.72 — संरब्ध mfn AV, ChUp,

MBh — संवृत्त mfn — संकलित mfn MW .

difficult to be laid hold of कुरात्तम्ब mfn R 5.136

— कुराभिग्रह mfn W — कुरादान mfn ShadvBr 3.10

— कुर्वाभि mfn RV 1.140.6 — कुर्धभि mfn MBh R

etc — कुप्प्रातिग्रह mfn AV 10.10.26 easy to l. hold of

सुधर्म, सुधर्मिणः mfn Vop one who has l. hold of

उपाधिर्लभ mfn MBh 1.1125 — संश्रित mfn MBh just as

l. hold of यथागृहीतम् ind ३Br, ३r3 to be l. hold of (as

a sacrificial animal) उपात्तम् mfn .

to be laid down न्यस्य nfn (loc) Bh to be l.

low स्तग nfn SBr not to be l. low अस्तय nfn SBr

caused to lay न्यासासिद्ध nfn BhP .

to be made to lie upon द्वाययितव्य nfn (loc)

Kād .

having laid aside (after the completion of any work)

नियमकारम्, नियमकृत्य ind Pan 3.4.60 having l

down न्यस्य ind BhP .

laying up in the mind मनसिनिधाय ind .

one who ^{has} lain down शायितवत् mfn सविष्ट

mfn MBh, Kāv, etc the place where any one has 1. शायितम्

Kas on Pan 2.3.68 .

to be lain शायितव्य mfn Pāncar, Kathās to be 1.

on शयनीय mfn MBh, Kāv, etc it is to be 1. शयम्

impers Pan 7.4.22, Sch .

lair n निलयः, निलयनम् SBr, Sh, etc

निलेयनम् (ifc f आ) , etc — गोहः RV 4.21.

6-8 — योनि mf (in nly mf sometimes योनी)

RV, AV, SBr — शयथः RV .

each in its own lair गगानिलयम् ind p 1. (of an

animal) शरणम् (ifc f आ) RV, etc — आरवरः

(Pan 3.3.125 Comm) RV 10.24.5, AV 2.26.1 the l. of a por-

cupine) श्वानिद्वाराः — (which generally has two or more

entrances) श्वानिद्वाराः MW the l. of a wild animal

मृगाक्षरः TS, TBr, etc .

lake n I सरस n RV, etc — सरोवरम्,

सरोवरः Kāv, Pur, etc — सरसी RV, Kāv, etc

Rājat — सरसम् = सरस — सरम् (also irregularly

in comp for सरस) Uṇ 4.188, Sch — सरकम् L.

II आधि m L — उदाशायः, उदाशायम् —

क्रमम् L — जातधि m (Pāṇ 3.93, Kās) W —

जलराशि m Bhartr̥, Kathās 18.2 — जलस्थानम् MBh

जलस्थायः MBh 12.4893 f — जातशायः Mn, MBh,

etc — लोमराशि m R 2.63.17 — लोमाधारः Śak

1.14 — गृहः L — पयःश्वयः L — पुष्करः L

— प्रवाहः (ifc f आ) W — वरु mf(उ

or वी) n only L — वापी Mn, MBh, etc —

(1) नारायणः m MW — सतितभरः Bhām — सतितभायः

R, VarBrS, Bhp — हृदः (once हृदम् ifc f आ)

RV, etc.

another lake हृदन्तरम् MW being in a l. हृद्य

mf(आ)n TS — हृदय्य mfn TS, हृदव्य mfn

Pañ 6.1.83, Vārtt 2 Paṭ belonging to a l. सारस mf

(ई)n Kāv, VarBrS, Suśr 'Brahmā's l.' ब्रह्मन्तरस n

MBh coming from a l. सारस mf(ई)n Kāv, VarBrS,

Suśr a deep l. ब्रह्म L, हृद a l. belonging

to a king राजकीयसरस n Kathās a l. inhabited by

snakes नागहृदः R a l. of 400 poles length ब्रह्मः

L a l. of lotuses पद्मिनीरन्ध्रम् Pañc a l. of nectar

अमृतहृदः Śāk — N of city in the Punjab (commonly
called Amritsar) अमृतसरस n the l. of the sky

दुसरस n Kathās a l. where lotuses abound कमलाकरः

R, Ratnāv, etc a lotus l. नाताकिनी L — नाताकिनी L,

नाताकिनी g युष्करादि an oblong l. दीर्घिका MBh,

Susr, Kāv 'Ramchandra's l.' N of a sacred bathing place

रामहृदः MBh, Hariv, BhP relating to a l. सारस

mf(इ)n Kāv, VarBrS, Susr the water of a l. सरोजकम्

W. found/in

found in lakes सरोज mfn Tarkas living in l.

(as fish) सरसिज mfn Susr produced in l. सरोज mfn

Tarkas — (as fish) सरसिज mfn Susr a region ~~abounding~~

abounding in l. सरस्वती MBh 1.7745.

'lake-bellied' (N of a Daitya) हृदोदरः

MBh.

~~lake-bellied~~

lake-bird

रुद्रः ओम्

L.

'lake-born' ^a ± lotus सरसी जन्मना n Kāv L —

सरसी जन्म Kāv.

'lake-growing' a lotus सरसी कुट n.

'lake-master' a crocodile, alligator

ਲੈਕ ਮਾਸਟਰ:

L.

lake-water

ਲੈਕ ਵਾਟਰ

MI.

relating to the plant Lakshmanā

(लक्ष्मण)

mf(२)

n Vāgbh.

addressed to Lakshmi

(लक्ष्म)

mf(२)n L

the goddess L. लक्ष्मी L the great L. (properly the

Śakti of Nārāyaṇa, but sometimes identified with Durgā)

महालक्ष्मी Pañcar, Kathās the great L (properly the

Śakti of Nārāyaṇa, but sometimes identified with Sarasvatī)

महालक्ष्मी Pañcar, Kathās the great L. (properly the

Śakti of Viṣṇu, but sometimes identified with Durgā) महालक्ष्मी

Pañcar, Kathās the great L (properly the Śakti of Vishṇu,

but sometimes identified with Sarasvatī) महालक्ष्मी Pañcar, -

Kathās (prob) a form of L. सिद्धलक्ष्मी L. and Sarasvatī

लक्ष्मीसरस्वत्यौ f du Kathās 'L.'s day' Thursday

लक्ष्मीवारः MW 'L.'s flower' a clove of a ruby

लक्ष्मीपुष्पम् Gal, L.

lamb n कर्करः ĀpŚr.

having two lambs द्युरण mf(आ)n ŚBr.

lambent adj अशम्य (VS) अशम्य (HV 7.1.1).

lambent flame कीलः L.

lame adj I लडुः KātyŚr, Sch — लडुः L

— पडुः f(नी or ऊ) AVPar, Yājñ, MBh, etc,

MBh — पडुः MBh, पडुः L — पडुः L

— खञ्जचरण VarBrS.

II एकपद (एकपात्, एकपदी, एकपात्) RV, AV, VS,

AitBr, etc — कुण्ड Mahāvya — खोड (in comp)

or ifc, ह कडारादि) L — खोर KātyŚr 22.3.

19, Lāṭy 8.5.16, Gaut 28.6 — खोल L —

पीठगः MBh, पीठसर्प MBh, पीठसर्पिन VS —

भूमिपुत्र m L — व्यडुः f(आ) MW —

शिवण KātyŚr — शिवण f(आ) RV, शिवण

— खवनः PañcavBr — खवन f(आ) AV,

TBr, शोण, कुण्वच्य — स्तब्धपाद Susr — स्तब्धस, ^{विथ}

Susr — साम RV, AV, SBr, ChUp — हिनाडः

f(आ or इ) ShadvBr, Mn, VarBrS.

not lame अश्लोण f(आ) AV — अस्राम f

(आ) AV 1.31.3.

to be lame कुण्ठ cl 1 कुण्ठति Dhātup 9.57. —

खोल्, खोल्, खोल्, ^{खोल्} cl 1 खोल्ति, खोल्ति, खोल्ति, ^{खोल्ति} Dhātup

15.44 — कुण्ठ cl 1 कुण्ठति — कुण्ठ — कुण्ठ

cl 1 कुण्ठति Dhātup 9.56.

a lame man वाक्: W to walk l. खञ्ज cl 1

खञ्जति Susr 2.1.76, Naish 11.107.

lamed adj लिकलाडु.

f(इ) MBh, VarBrS

०५३. f(आ) MW.

going lamely रल ० जेवम. L to go l. लडु. cl 1

वडुति Vop.

lameness n I ^{पड. ता, पड. त्वम्} ~~पड. ता, पड. त्वम्~~ Tattvas, ^{पड. भावः} ~~पड. भावः~~

Vcar — ^{पड. मितम्} ~~पड. मितम्~~ Śrīkaṇṭh — ^{पड. त्वम्} ~~पड. त्वम्~~ Susr —

रवञ्जता Susr, Kād, रवञ्जत्वम् Sāh.

II ^{कुणित्वम्} ~~कुणित्वम्~~ Sāṃkhyak, Tattvas — ^{कड.:} ~~कड.:~~ W

— ^{लिडि. कम्, लिडि. तम्} ~~लिडि. कम्, लिडि. तम्~~ L — ^{स्त्रोप्यम्} ~~स्त्रोप्यम्~~ TBr, त्वयोप्यम्

— ^{स्त्रामः} ~~स्त्रामः~~ RV, TS, Kāth, ŚBr, ^{स्त्राम्यम्} ~~स्त्राम्यम्~~ ChUp.

lament n उपरुदितम् Mudr.

'the Brāhman's lament' ब्राह्मणविलापः .

lament vb I विलप् विलपाति (rarely Ā) AV, ~~Ex~~

etc — विप्रलप विप्रलपाति MBh — प्रलप

प्रलपाति Pañcat — लप् cl 1 (Dhātup 10.8) लपाति

(ep. also लपते and लप्याति) Nalōd — लप्

intens
Intens ललप्यते MBh, R, MārKP — परिदिन परि-

देवयति
देवाति परि (rarely Ā) MBh, Kāv, etc — श्रन्द cl 1

श्रन्दति, श्रन्दते RV 10.95.13, MBh, etc — आश्रन्द P Ā

MBh 3.2388, BhP, etc — परिक्लृश परिक्लोशाति MBh, R

— व्याक्लृश व्याक्लोशाति R — क्लृश cl 1 क्लोशाति

(rarely Ā) Mn, MBh, etc — विकृद विरोदिाति MBh,

BhP — रुद cl 2 (Dhātup 24.59) रोदिाति (Ved and ep.

also रुदिाति, रुदते, रोदिाति, रोदते) RV, etc —

अनुरुद .

II आक्लृज् Susr — कृपणाय^{Nom} कृपणायते

gana रुखादि — कृप् cl 6 कृपते RV, AV 5.19.

3, cl 10 कृपयति — कृप् cl 10 कृपयति

(with acc) RV — कृपाय^{Nom} कृपायते Nir 2.12

— कृन्द cl 1 कृन्दिाति Dhātup 3.35 — कृन्द

cl 1 कृन्दिाति, कृन्दते Dhātup 2.14, 3.36 —

परिशुच परिशोचति, परि ^{शोचते} (trans and intrans) MBh

परिशुच ^{caus} परिशोचयति MBh 7.10 — रट् cl 1

(Dhātup 9.10) रटति HParis — निरु निरुवति.

विरवति विरोति Kāv, Kathās, etc — शुच cl 1

(Dhātup 7.1) शोचति (Ved ~~शुच~~ and ep. also शोचते)

MBh, Kāv, etc — शुच ^{caus} शोचयति, शोच ^{यते} Ragh,

Rājat — संशुच ^{caus} संशोचयति MBh.

to lament aloud प्रकृद् प्ररोदति SāṅkhGr, MBh,

R, etc to l. piteously समाक्रन्द ^{क्रन्दते} समाक्रन्दति, समा

MBh to l. with tears अभिशुचि RV R 4.24.22.

to cause to lament विलाप ^{caus} विलापयति, देयवति

विलापयते RV — दिव cl 1 देवति cl 10

— आश्रय् caus BhP — श्रय् caus श्रययति

Susr — उपश्रय् caus उपश्रयति BhP — रुद

caus रोदयति RV, etc.

lamentable adj शोचनीय Kālid, Rājat —

सकुरुण Mṛicch, Ratnāv, Hit — अवधवत् AV 7.

lamentably सदीनम् ind Pañcat.

lamentation n I विलापितम् MBh, R, विलापम् MBh, R

— विलापनः BhP — प्रलपितम् Pañcat, Sāh —

प्रलापः, प्रलापम् MBh, R, Pañcat, etc —

प्रलपनम् Uttarar — परिदेवितम् MBh, R, etc —

परिदेवनम् MBh, Kāv, etc, परिदेवना Yājñ, MBh, Hit

— परिदेवः MBh, Lalit — देवनम् L —

आश्रन्दितम् BhP, Vikr — आश्रन्दनम् Pañcat —

संक्रन्दः R — क्रन्दनध्वनि m Hit — कदितम्

Kāv, Kathās, VarBrS, etc — कदनम् Hariv — रोदः

AV, ChUp, रोदनम् Āpast, R, Susr.

II. काकु f Vikr 42.

causing lamentation (as weapon) विनापन mfn R,

Hariv 'consisting only of l.' (doing nothing but lament)

जलापेकमय mf(इ)n MW 1. has been made by परिहृष्टम्

(instr) R 'l. room' (an apartment to which women

retire for weeping) शोकागारः, शोकागारम् Divyāv

when there is reason for l. शोचितव्ये ind.

the act of causing lamentations विनापनम् MBh 12.

6113, नाडा Nīlak to address while uttering l.

उद्गाशा, उद्गाश्यते Bhatt 3.32 to utter 1. कन्द

cl 1 कन्दति to utter loud 1. रास ^{intens} ~~Intens~~ रास

(only p रासस्यमान, B. वावाइयमान) MBh.

lamented adj विलपित — परिदेवित MBh, R,

etc — परिश्रुष्ट — रुदित MBh, Kāv, etc .

to be lamented शोचितव्य MBh, R, Pañcat — शोच्य

MBh, Kāv — रोदितव्य MBh, Kāv, etc.

not to be 1. अशोचनीय Kād, अशोच्य MBh, etc,

अशोच्यम् Hariv 6062.

it should be lamented शोचनीयम् (impers)

what laments परिदेवन् mf(इका)n Bhaṭṭ (Pāṇ

3.2.147) who 1. परिदेवन् mf(इका)n Bhaṭṭ (Pāṇ 3.2.

147).

lamenting adj I विलापिन Śis — प्रविलापिन

Kathās — प्रलापिन (generally ifc) R — लापिन

(ifc) MārkaP — परिदेविन् Śak — यून Bhojapṛ

— क्रोशत R 1.54.7 — क्रोष्ट Bhp 10.15.36.

II करुण f(आ) MBh, Daś, etc — तवत्
कृपायि

MBh 3.337 — रुदित MBh, Kāv, etc — विराजिन

the state of being not to be lamented अशोच्यता

Ragh 8.27, अशोच्यत्वम् MBh 4.523.

the district of Lamghan in Cabul लम्घान pl.

lamp n I दीपः ĀśvGr, Mn, MBh, etc —

दीपकः Hariv, Bhartr, BhP — प्रदीपः MBh, Kāv, etc

— प्रदीपकः, प्रदीपिका, प्रदीपकम् MBh —

दीपिका Hariv, Kāv, etc — दीपमल्ली Gal.

~~अंशुधारयः~~ अंशुधारयः MaitrUp — अग्निशिरवः —

कं जलेश्वजः L — केतु m RV, VS, AV — गृहमणि

m L — जटाज्वालः L — तमोनुद m L — दशा-

कर्षः, दशाकर्षिन् m L, दशेन्धनः L —

दोषालितकः L — दोषारयः L — द्योतनः Un 2.

78, Sch — नयनोत्सवः L — पीतचम्पकः L —

मल्लकः, मल्लिका L — वार्ति f L, वर्ती —

शिरवावत् m W — शिरवेन m L — शीतरम्यः

L — सेनहाप्रियः, सेनहाशः, सेनहाशयः L.

belonging to a lamp

देप

mf(इ)n Śis 11.18

having a l. placed inside

सान्तदीप

mf(आ)n Susr ४५

a l. burning during the sexual intercourse

सुरतप्रदीपः

Kum

a l. having jewels instead of a wick

मणिदीपः

Rājat, मणिदीपकः

a l. lighted in honour of Lakshmi

and elevated on a pole in air at Divāli (Dīpāvali) festival

in the month of Kārttika

आकाशदीपः, आकाशप्रदीपः L

a l. lighted in honour of Vishṇu and elevated on a pole

in the air at the Divāli (Dīpāvali) festival, in the month

of Kārttika

आकाशदीपः, आकाशप्रदीपः

L the l. of

a family

कुलप्रदीपः

Hcar

११६/११/०४

— कुलदीपः

'l.

of spring' the god of love मधुदीपः L the l. of a

race कुलदीपः 'l. of the Pisācas' (in ignis fatuus)

पिश्याचदीपिका MW 'l. of the Veda' N of Mahidharas &

Comm on Vājasaneyi Samhitā वेददीपः a l. shin-

ing with gems used as preservative (against evil spirits

etc) रत्नारत्नप्रदीपः Kathās a l. wick तृण, तूली

L the light of a l. महाप्रभः W 'light-receptacle' a

l. दीपभाजनम् Ragh 19.51 one who gives a l. दीपद mfn

Mn 4.229 ~~relating~~ relating to a l. दीप mf(इ)n

Sis 11.18 skilful in managing a l. दीपक mfn (g

आकषादि) a small l. प्रदीपकः, प्रदीपिका and प्रदीपकम्

MBh the stick of a l. कौमुदीतरु m Gal, कौमुदीवृक्षः L

together with a l. सदीपक mfn Vishn the wick of

a l. वर्ति f MBh, VarBrS, Kathās वर्ती the wooden

stand on which a lamp is placed रोचकम्
कञ्जालरोचकः, कञ्जाल

L the wooden tripod on which a l. is placed कञ्जाल-

रोचकम्
रोचकः, कञ्जाल L. 'furnished with'

furnished with lamps' N of the Divali festival

दीपान्विता Bhav P.

to act as a lamp प्रदीपाय Nom प्रदीपामाने Mricch.

lampblack n २ माषि m or f (मषी) Kāv, Var,

Susr, etc.

~~दीपकिट्टम्~~ दीपकिट्टम् L — दीपशिखा L — मरात्वः L

लोचनः (only L).

consisting of lampblack कज्जलम् mfn Hcar —

मषीमय mfn Naish l. (used as a collyrium and

applied to the eyelashes or eyelids medicinally or as an

ornament) कज्जलम् magical l. सिद्धकज्जलम् Kāvyaḍ, Sch.

covered with lampblack कज्जलित mfn gaṇa कोटि तार

Pāṇ 5.2.36.

a female lamp-carrier दीपिकाधारिणी Kād.

lamp-light दीपलोकः ŚārngP.

lamp-shade n माहिकाछद n माहिकाछदनम् L.

lamp-stand n शिरवातरु , शिरवावृक्षः m L

— ज्योत्स्नावृक्षः L — चक्रवाटः L — महुक्कः ,

Ma माहिका L.

lance n शक्ति f RV, etc (also शक्ति g

बाह्यादि) — शूलः, शूलम् (ifc f आ)

MBh, Kāv, etc — तोमरः, तोमरम् (g अध्यादि)

MBh, etc — पवीरम् Nir 12.30.

~~शक्ति~~ शक्ति f RV, AV 4.37.8, 9, 8.3.7 — कुन्तः

R, etc — शलयः, शलयम् (ifc f आ) RV, etc.

armed with a lance शक्तिमत mfn Hariv —

पवीरवत् mfn RV, VS, AV having a l. and mace in hand

शूलमुग्रहस्त mf (आ) n MBh holding a l. शक्तिग्रह mf

(आ) n (only L) शक्तिग्राहक MW a kind of l. कपर्जः

Das a man armed with a l. शूलहस्तः W not armed with

a l. अपवीरवत् mfn RV 10.60.3 a small l. tipped with

with iron उपशालयः MBh 3.641 a sort of l. काष्ठ

f Pāṇ 5.3.90, - Uṇ 1.85.

lance vb प्रच्छेदः Suśr — लिख cl 6

(Dhātup 28.72) लिखति (rarely लिखते) Suśr —

लिख caus लेखयति (लिखापयति) Suśr.

lance-bearer n लोमरधरः Pāṇ 3.2.9, Vārtt 1,

लोमरधरः L.

lanced adj प्राच्छित Susr.

to be lanced (as an ulcer) पाथ्य Car.

lancer n शान्तिः S1s — शान्तिः (only)

L) शान्तिः MW — शान्तिः m L —

शान्तिः W — देवः L.

lancing adj लेश्वरः f(इ) Su'sr.

lancing n लेखनाम Car, [']Susr.

lancing an abscess पाटनक्रिया [']Susr 1. an ulcer

पाटनक्रिया [']Susr.

lancet n बेलनपत्रम् W.

a broad-bladed lancet उत्पलपत्रम् L a broad-

bladed l. used by surgeons उत्पलपत्रकः Suśr a kind of

l. हृदिपत्रम् Suśr, Vāgbh — दाडू. ला Un 1.37, Sch

a l. shaped like a pointed leaf of the ratan बेलसम्

Vāgbh a l. with a single edge (the blade two inches

long, the handle six, used by surgeons) अधधारम् Suśr.

lance-throwing n लोमरग्रहः Divyāv 3.59, 8.

land n ^{क्षेत्रम्} ~~लोमरग्रहः~~ — भू f Mn, MBh, etc —

पृथिवी RV, etc —

~~क्षेत्रम्~~ ^{क्षेत्रम्} Bālar, Sārṅg, etc — पुरीषम् RV

— मही — मैदनी Tār, MBh, etc.

lands विप्रयाः m pl.

(a quarrel) arisen about land संज्ञा mfn Nār

belonging to dry l. स्थलीय mfn MW 'by l.' स्थलपथेन

— रथलवत्मेना coming from the l. (as revenue, etc) भौम

mf(इ)n L cultivating l. दोत्रिन mfn W 'doing a

wrong to one's own l.' raising a sedition or mutiny

अभ्यन्तरदोषकृत् mfn VarBrS extending over l. पुरीषेन

→ mfn RV from dry l. रथलवः ind MW a

gift of l. भूप्रदानम् MW half the l. अधभूमि f MBh

1.7444 l. given as royal donation to Brāhmins अग्रहारः

MBh l. granted rent-free to Brāhmins for the worship of

Vishṇu लिङ्गप्रीति f MW 'l. of men' N of Bhārata

Varsha) नरभू, नरभूमि f L the l. of success सिद्धिभूमि

f BhP 'living in water and on l.' (an amphibious animal)

सालितरथलवः Pañcat making gifts consisting in l.

कुप्रद mfn Comm on Nir 2.7 moving on l. भूचर mf

(आ)n MW one's own l. स्वभूमि f W a piece of l.

क्षेत्रभागः ChUp possessing l. भूमिमत् mfn ग यवादि

— पुरीषिन mfn RV relating to dry l. स्थलीय

mfn MW rich in l. पुरीष्य mfn SBr the sacred l. of

the Āryans आयवतः Mn, Rājat, etc.

to become dry land स्थलीभू, स्थलीभवति Naish, Sch

— स्थलीय Nom स्थलीयते Naish.

to make into dry land स्थलीय Nom स्थलीयति Subh

— स्थलपथीकृ स्थलपथीकरोति Vcar to make road

by l. स्थलपथीकृ स्थलपथीकरोति Vcar to regard as

dry l. स्थलीय Nom स्थलीयति VarYogay.

land vb

उत्तृ

caus

उत्तारयति

Pañcat.

land-birdn

रथलिहङ्गः, रथलिहङ्गमः

BhP.

landed adj ~~३~~ तीर विलम्बत Kathās — तीर विलम्बत

Kathās — उत्तीर्ण — समुत्तीर्ण Yājñ, MBh, etc.

~~अतीतनौक~~ — विलुप्त (with पक्ष) Hariv.

conquering
covering landed property क्षेत्रजय Maitr 2.2.11

contest for l. property क्षेत्रजयः RV 1.33.15 giving l.

property भूमिद Mn ~~१३३~~ १. property भू f Mn,

MBh, etc — क्षेत्रम् — क्षेत्रम् RV 8.71.12 —

पांसु m L.

having landed उत्तीर्ण ind p.

to be made to land उत्तार्य .

land-fight n रथल्लिग्रहः Hit.

'land-guest' (foriegner) देशालिग्रह m MBh, Hariv.

hand-holder n भूस्वामिन m MW.

landing adj पारवामिन Kārāṇḍ.

wishing to land उत्तिष्ठ MBh.

landing n उत्तारः — उत्तरणम् •

the act of landing उत्तरणम् relating to l.

आलयः mfn TS 4.

landing-place n घट्टः L — उमः L —

तिरस्थानम् L — नदीतिरस्थानम्, नदीतिरस्थानम् L •

'final landing-place' heaven तरणः L an infer-

ior l. घट्टी W a l. at a river's side जलान्तारः

L 'living on a l.' (a ferry-man) घट्टजीविनः m W

a small l. घट्टी W.

landlord n क्षेत्रपति m (g अश्वपत्यादि) Hit

— भूस्वामिन m MW — (a king, prince) भूमिस्वामिन.

m Rājat.

land-mark n सीमा लिङ्.म Mn 8.254 — सीमा
२।

Mn, MBh, etc, सीमालिङ्.म Mn, Divyāv, Sch — रथलसीमन्

m W.

— सीमा m Mn, MBh, etc — रथलिङ्.म W.

a field in which (for the distance of five Krośas)

there is but one Linga or landmark लङ्कालिङ्.म (scilक्षेत्र)

T a place in which (for a distance of five Krosas) there

is but one Linga or l. यथादिदं म (scil क्षेत्र) T.

~~destroyer of l.~~

destroyer of landmarks मन्मदाभेदकः Mn 9.291.

a particular land-measure

अ

f Inscr, भूमि

f.

landowner n क्षेत्रपति m (g 3120 पत्नी -) Hit.

a small landowner प्रादेशी n: Kaus, प्रादेशी n.

Langaliya n विशालता W.

language n ३ शब्दः (also शब्दम् in Dhātup)

DhyānabUp, ifc f आ) BhP वाच्य f RV, etc

वाङ्मयम् Kum वाणी MBh, Kāv, etc.

म गिर f ChUp, Mn, Yājñ, MBh, etc भाषितम्

Ḍat भाषितम् Mn, MBh, etc व्याहारः Kāv,

Pañcat, Sāh.

व्याहारः

application of language वाक्यप्रयोगः W bad l. आप्ल

KātyŚr, Sch Censorious l. कुवाक्यम् Pañcat, कुवाच f

BhP 4.3.15 childish l. बालः, बालम् (only L) clever

in l. विदग्धावाप mfn Bhartr command on l. वाक्विभवः

Kāv cutting l. वाक्प्रतोदः R employment of l. वाक्यप्रयोगः

W excellent l. प्रवचनम् W fine l. वाचस्पत्यम् MW to

form 1. according to strict rules संस्कृत संस्कृते Sarvad

harsh 1. कुलाच f MBh, कुलचनानि n pl Ratn 3.¹⁰II,

कुलचस n MBh, Pur, कुलचयम् W in common 1. लोक

injurious 1. कुलचयम् Pañcat, कुलाच f BhP 4.3.15

the 1. current around Agra and Mathurā प्रजभाषा Col 1.

in appearance विश्रमभाषितानि
विश्रमतन्त्राणि n pl Subh the 1. of

a country देशभाषा MBh, Kathās 1. of animals वाच

f RV, etc the 1. of the Bālhikas (enumerated among the

वाह्लिकभाषा
Prākṛit dialects) वाह्लिकभाषा, वाह्लिकभाषा, L

Sāh the 1. of the Kekayas केकेयम् the 1. of the

Magadhas मागधी (with or scil भाषा) Sāh, etc the

1. of the Nāṭas नाट्यी (scil भाषा) the 1. of the

Pāncālas पाञ्चाली, पाञ्चालम् Cat the 1. of the servants

servants in a palace पौरा L the 1. of the Veda

छन्दोभाषा (g त्रिष्टुप्छन्दोभाषादि) TPrāt, Caran, (Devī)

(DevīP) the 1. spoken in Karṇāṭa कर्णाटभाषा Sarvad

loss of 1. वैरव्यम् Vāgbh, Sāh of unrestrained 1.

निरविवेकत्वम् mfn Viddh senseless 1. रिक्तकुम्भानि AV

sharp 1. तीक्ष्णानि n pl R 2.35.33, MārKP 34.46 strong

1. वाक्वज्रम् Śiksh, R, BhP — वाच्यवज्रम् MW taunting

1. वाक्प्रतोदः R using bad 1. कुलव mfn L, कुलव

mfn W very harsh 1. सुदुरतिक f BhP violent 1.

वाक्वज्रम् Śiksh, R, BhP — वाच्यवज्रम् MW. versed in

'versed in languages' भाषासः Kathās.

languid adj ३ शिथिल f(आ) MBh, Kathās, etc

— शिथिलभूत Kathās, Susr — २ लथ MBh, Kāv, etc

— प्रलथ Das — मलान MBh, Kāv, etc —

परिमान MBh — सातस Ritus — मदातस Kāv

— वलान MBh, R 3.39.30, Śak 3,7 — परिवलान

MBh, R, etc — वलान् MBh, R 3.2.139, Car 3.1.3, 5.8.16,

अरत L — अवसन्न KātyŚr, MBh 4.198,

etc — कान्तमनस Śak — (the eye) लान्त Amar

— निद्रालुर Cat — मन्द f(आ) Mālav —

वायु RV 7.91.1 — संक्रान्त MBh, BhP — सतन्द्र

f(आ) Caurap — सन्न AV, etc.

not languid अतमेरु VS to become l. वे cl 1

(hātup 12.24) वायाति RV to be 1. म्ले cl 1 म्लायति

(ep. also म्लायते, म्लायति) ŚBr, etc — प्रम्ले

प्रम्लायति A — म्ले cl 1 म्लायति (ep. also म्लायते)

cl 2 म्लायति MBh 3.13730, 13.7365) MBh, Śāntiś,

Bhaṭṭ to grow 1. संशी संशेते MW having 1. limbs

संशेताडु. Bhartr — विश्वताडु. — संशेताडु.

Susr — संशेताडु. R having a 1. body विश्वताडु.

MBh 1. with love मदनोत्सुक Vikr.

to make languid म्ले caus म्लायति RV — तन्त्र

cl 1 तन्त्रति RV 2.30.7.

with 1. limbs विश्वताडु. म ind Amar.

languish vb विमूँ विमूयति, विमूयते ChUp

— रुष cl 4 (Dhātup 26.74) रुष्यति (m.c. also

रुष्यते) AV, etc.

to languish after another अनुरुष to become l.

उदे उदायति TS, SBr, TBr, ChUp.

to cause to languish विमूँ caus विमूयति Susr.

one whose senses have languished प्रलीनेन्द्रिय mfn

languishing adj मलापिन Bhartr, Susr, मलापिन

L — मलापिन — कृमिन gaṇa कामादि —

मलापि MBh, R, Śak, Megh, etc — लान् TBr 2.3.8.1,

ŚBr 4.2.2.11.

having languishing looks अलक्षेयानां f(आ) Rājat

withering and l. मलापिनक्षीण Rājat.

languishing n मलानि f Kāv, Kathās.

causing to languish निमृगानम् Susr.

languor n शिथिलता, शिथिलत्वम् Hariv, Kāv,

Pañcat — मलानत्वम् Rājat, मलानता Dhūrtas —

मलानि f (Pāṇ 3.3.95, Vārtt 4) Mn 1.53, MBh, etc —

आगता GopBr 1.2.21.

अनिरा RV, VS — अरति f Buddh, Jain, etc

— कृमः MBh, Śak 3,18, Susr, BhP — विरामः Car

—विषण्णात्ता, विषण्णात्वम् L, विषण्णाभावः Daś,

विषादः (ifc f आ) Mālatīm.

having languor रसात्तरस mfn Ritus l. of the hands

पञ्चसादः Pañcat.

lank adj अनुदर f(आ) Pat —धमनीसंतत,

धमनीर-अनुदर Hariv.

Lankā or Ceylon n राक्षसी Buddh.

over Lankā अधिल्लसु ind Mear.

lantern n दीपवृक्षः MBh, R — दीपः ĀśvGr,

Mn, MBh, etc — प्रदीपः MBh, Kāv, etc — विदीपकः

MBh — दीपिका Hariv, Kāv, etc.

any lantern on a pole आकाशदीपः L a hand l. हस्तदीपः

Kathās.

lap n. ^{उपराशः} ~~उपराशः~~ MBh, R, Susr, Pañcat, etc ____

कोडः (अडः) L, कोडम् (in later language) L

____ उपराशः RV, AV, VS, AitBr, ŚBr, etc ____ कोडः

L न्यञ्चयिनी AV पाति न्यञ्चयिनी f (in most meanings

and ifc f also इ) L.

the curve in the human especially the female, figure
above the hip (where infants sitting astride are carried by
mothers, hence often = 'breast' or 'lap') अडः in the

1. उपराशः only loc उपराशि RV 5.43.7, 10.27.13, (उपराशः

Nir, Say] lying in the 1. अडः पाति mfn Bear to make

a 1. उपराशः AitBr 8.9.5, ĀsvGr, ŚāṅkhŚr one who has

formed a 1. by sitting down उपराशकृत् mfn ŚBr 4, ĀsvŚr

reaching to the 1. उपरथयद्व mfn ŚBr 13 sitting in the

1. उपरथयसद mfn RV 10.156.5 to take on one's 1.

उपरथेक ŚBr 3.

held in the lap उपरथि Dharmaś.

lap vb लिह् cl 2 (Dhātup 24.6) लेदि, लीडे (ep.

also लिहति) Br, etc — आलिह आलिहति BhP —

अवलिह अवलेदि AitBr, Kāth, etc — विलिह

विलेदि, विलीडे MBh, BhP, Susr.

to lap up आवम्, आवामति .

so as to lap milk क्षीरलेहम् - ind Kaus 30.

lapidary n मणिकारः VS, R (ई f Kālac).

lapis calaminaris

कुपाम

Mn 7.96, 10.113,

11, Yājñ, etc.

the Lapis lazuli असिताश्मन् m Kir 5.48,

असितोपलः L — अभ्ररोहम् L — स्वराब्दाकुंरम्

L, स्वराब्दाकुंरज — बालराजम् (?) — बाल-

सूर्यम्, बालसूर्यकम् — राजन्यावर्तकः L —

राजावर्तः

~~वज्रतुल्यः~~ (once n) Balar — वज्रतुल्यः L —

बालजम् Sis 12.58 — सुवर्णभिः for .

lapped adj अवलीढ IBh, etc

lapped by the tongue आलीढ to be l. up लेह्य

IBh, R, etc, लेहनीय to be l. by a dog (as a we l

with water) श्वलेह्य Pan 2.1. 3 Sch .

lappet n पल्लवः, पल्लवम् (ifc f आ) Kād, Balar

Rājat .

lappet of a monk's robes जीवरकर्णिकः, जीवरकर्णिकम्

Divyāv .

lapping like a dog श्लिष्ट mfn Pan 8.4.42 Sch .

lapping n अनेल्लुः VarBrS .

the act of lapping with the tongue लुनम् Sarvad.

lapse n अत्ययः _____ पर्यायः Mn, MBh, etc _____

पर्यायः MBh, Hariv, Vet _____ अतिपत्ति _____ f _____

अतिपातः

after the lapse of अत्यासम् ind ifc (e.g. अहत्यासम्

after the lapse of two days) Pan 3.4.57 Sch _____ परि

ind in 3.119 MBh 12.4.72 after the l. of a year

संवत्सराह्यासम् ind Laty destruction by l. of time

कालातिक्रमणम् Pancat l. of time

कालातिक्रमणम् Pancat _____ कालक्रमः Kathās _____

कालगति _____ अतिक्रमः R _____ अतिक्रमः

_____ व्यपगमः Ku'1 on Mn 5.66 _____ कालविधृति

f Bhpr _____ परिणामः MBh, P _____ परिणामः R

_____ विपर्यासः MBh _____ (esp of Yuga) परिवर्तः

MBh, R, etc loss by l. of time कालातिक्रमणम् Pancat .

lapsed from इत mfn (-तः or comp) MBh, R .

lap-wing पङ्कभीरः L शण्डिक (ifc) L

(or a small white crane commonly called a paddy-

bird) कौशण्डिकः Wh 13.28.25 - 3.78.23 - 6.15.9 Susr

Nalatim (or a small white crane commonly called a

paddy-bird) कौशण्डिकः m m 5.13, Yajñ a.173, Bh 2.15,

Vet 6.10, कौशण्डिकः P 2.54.41, रिदिभ Comm . .

larceny स्तयम् RV, etc .

lard वरसा VS, etc, वरसा .

larded with आचित mf MBh, etc .

large adj I बृहत् f(अती) AV, etc — बृहत्

II, बृहत् — बृहन्त Svetin, बृहत् — महत्

III, etc — विशाल f(आ also ई) TS, etc —

विपुल f(आ) PārGr, MBh, etc — पृथु (वी or

IV) — पृथुल f(आ) MBh, Śis, Kathās —

गुरु f(वी) Yājñ, Bhartr, etc — स्फार f(आ)

Kāv, Haris, Pāncad — विस्तीर्ण MBh, Kāv, etc —

विस्तारिन् Hariv, Kāv, Pur — अनुविस्तृत P

— बहु f(वी, उ) AV, etc — बहुल (आ)

RV, etc — वडू L .

II अलेश — अल्यतर — असंबाध

f(आ) AV 12.1.2, Chōp, MBh, etc — उक्ष Hir

— उक्षन L — उच्छ्रित Prab, Ragh —

उक्षत Ragh, Vikr, Śak — उक्षत Ragh —

उक्षम MBh, Megh, Rājat, etc — उक्ष f(वी) RV

AV, MBh, Ragh — काहल L — गात्रयुत L

— द्विबहस RV — पारिणद्ध Ragh —

पारिणाहवत Vikr — पारिणाहिन् Hariv, Kum .

पर्याप्त Hariv पीन f(आ) MBh, Kāv,

etc पीवर MBh, Kāv, etc प्रचण्ड f(आ)

प्राशुक HVor प्राज्य MBh, Kāv, etc

प्राद Kav, Kathās, Pāncat वाष्कलः

मृहन्निवेशा IV मन्थर f(आ) L

मन्दर L रूढ मम्म

f(आ) वरण्डक (only L) विकट

f(आ, ई) MBh, etc विवृत विवृद्ध

SvetUp, MBh, etc विशङ्कट f(आ (L), ई) Kāv

Pāncat — वृद्ध PV, etc — व्यूढ, व्यूळ् Bh,

Kav, etc — सैतृह — रथूळ f(आ) A, etc

स्थूलदैहिन Bhpr .

any large village गण्डुग्रामः L as l. मातर

f(आ and ई) (ifc) as l. as परिणतहिन् (ifc)

Pānc as l. as a yoke युगमात्र f(ई) Śr, KatyŚr

as l. as the impression of a cow's hoof गोप्यदन्तान्

6.1.145 Kās at l. विस्तीर्ग ind to become l. विनृष्ट

विनृष्ट PV, etc becoming l. विस्तारः act, said of

the heart) Sah _____ (met. applied to the heart)

निरतरः, has to be l. पुल cl 1,6,10 पोळति,

पुळति, पोळयति

Dhatup 20.11, 32.61 _____

(Dhatup 24.54) मा cl 2 माति cl 13 मिमीने (25.6)

cl 4 मागत (26.33) BhP bought for a l. sum गणक्

Pan 5.1.22 Kas a cow with a l. udder पीवरस्तनी L

an elephant with a l. task उद्यमदत्त n equally l.

सतेनृहत

TBr, Pāncar³r an exceedingly l. number

अरंरुयसम Buddh (a woman) having a l. and promin-

ent breast गीनोत्तुइरतनी MM having a large belly उदरिन्.

उदरिन् Pan 5.2.117 (from Flatulence)

उदरिन् Susr having a l. central गीनतरल

Hariv having l. and long eyes विपुलायताक्ष MM hav-

ing a l. forehead ' K. of a Kiumari विस्तीर्णल्लारा Karand

having a l. trunk (as an elephant) करानकर having l.

aims (munificent liberal generous) रशूलतश, रशूलतश

Yajn, h, etc having l. buttocks लशूलतश MM

having 1. calves पिण्डिक (only L) having 1. caves

बृहद्गुहाः m pl L having 1. drops बृहद्गुह्यु TS 3.

having 1. eyes पृथुलोचन f' आ) Bh

आयतक्ष्ण having 1. flowers बृहत्पुष्प M

having 1. fruit बृहत्फल L having 1. hips पृथुश्रोणि

f, पृथुश्रोणि SBr, Bh having 1. leaves (synlocos

racemosa | बृहत्पत्तः, बृहत्पत्ता Car having 1.

limbs बृहदङ्गु L having 1. lotus eyes कमलायताक्ष

having 1. seeds (Scandias Maritima) बृहद्दीपः L

having 1. testicle मुष्कभार VP having 10 l. parts of

the body दशवृहत् (3) 5.32.20 in very l. numbers

भूशिष्टशः With a kind of l. reed वृहन्नलः Was

1. and not 1. स्थूलारशूल VP 1. and small स्थूलसूक्ष्म VP

the 1. castor oil plant रश्मिरण्ड L 1. commentary

H. of wk by Kumārila वृहद्दीक्षा 1. crow (a sort of

crow or reven वृक्षकाकः L 1. cumi वृहज्जरिकः Bhpr

a 1. elephant हिमपति Ratn, हिमपेन्द्र Ragh, हिमपति

Palatin — गजपुङ्गवः Chapter — गिरिमानः L

1. forest अरण्यानि f, अरण्यानी 10.146.4, 47, etc

a 1. head रशूलशिरस् n V a 1. heap कलिकम् अवet p.

Shag, etc a 1. house महागृहम् Mricch a 1. net बृहज्जालम्

AV 1. number अभूतना sis, अभूतत्वम् Pāncat a 1.

paddle used as rudder पात्रपालः L a 1. plo gh बृहद्वलम्

(?) L a 1. quantity यूथः, यूथम् (ifc f आ) ,

etc a 1. quantity of fish मासपिष्टकः, मासपिष्टकम्

Hariv a l. serpent भुजगेन्द्र MBh a l. snare बृहज्जालम्

AV a l. stallion राजाश्वः 41 a l. thorn-apple

बृहद्वस्तुरः ME l. trader पण्डित n 7 liable to

become l. शूलम्भनिष्णु, शूलम्भावुक Pan 3.2.57 made

शूलीकृत MM not too l. नातिमहत् Car one whose

arms are l. उग्रकातु 31, A a species of l. serpent

राजसर्पः L too l. मानार्थिक VarBrS twice

as l. द्विःसम Yajñ, द्विस्तावा (a vedi.) Pan 5.4.

84 very l. सुनिशात विपुलतर Sis

प्राशिष्ठ

RV, Ś^Br (Pāṇ 6.4.161 Sch)

सप्रथस्तम

IM

सुविस्तर

f(आ)

IMh, Kathas

सुविस्तीर्ण

P, Hit

अतिवृद्ध

प्रातिकट

Hariv

कंसक

L

स्थूलतर

Pāṇcat

a woman with 1.

breasts

पीतसरस्वती

L

लम्बपयोधरा

IMh .

the act of making large

स्थूलीकरणम्

Cat

become 1.

स्थूलीभूत

MW .

large-bodied स्त्रुलशरीर mfn W — स्त्रुलकाय

W — (as a fish) स्त्रुलाङ्ग — N. of a son of

Brihaddharmas बृहत्कायः Bh — महाकाय Mh

is, Vancat, to — (a mountain, the ocean) उर्वङ्गः .

large-closted पीनवक्षस mfn M .

large-eyed पृथुललोचन (N. of a) MBh

विपुललक्षण (prob) far sighted (^{fig.} ~~fig.~~)

बृहन्नेत्र (N. of a prince) पृथुलाक्षः

MBh, Hariv, VB, BHP (N. of a Rishi) रथूलाक्षः

MBh .

(prob) house-eyed i.e large-eyed (?) N. of a man

शालाक्षः

AsvSr .

large-footed रथूलपाद mfn — रुपाद

m (रुपदी) n, g कुम्भपद्यादि.

large-formed महामूर्ति mfn — महारूपिन

mfn
(R — (great extensive) महाकार mfn Rajat .

large-handed महाकरः .

large-headed

महाशिरस

mfn L

महामूर्धन

mfn Bh

H. of a Pakṣasa, one of the attendants of Śiva

महाकपालः

H. L

(H. of a Rishi, Pakṣasa or

Yakṣa)

स्थूलशिरस

m

Bh, Hariv, Kathas .

large-hearted

विपुलहृदय

mfn

Bhartr. (v. 1.) .

large-hinned पृथुनितम्ब mf Pat — पृथुजघन

mf (आ) n Bhartr. — प्रास्पेज mf Pat .

large-horned विकटविषाणः, विकटशृङ्गः ^L

large-kneed (H. of a brahmin) महाजानु mf Pat .

largely n प्रायः ind W .

large-minded विपुलहृदय mfn Bhartr (v.1) _____

स्थूलमति mfn .

large-mouthed महावक्त्र mfn MBh (a snake)

रथूकार-यु L .

large naveled (having a prorninent navel) वृद्धनाभि

mfn L .

largeness adj बृहत्त्वम्

MBh, Hariv, Kathās

विपुलता

śak, विपुलत्वम् MBh

विपुलत्वम्

VarBrS, Rājat, Kārāṇḍ, etc

पृथुता, पृथुत्वम्

Susr

Var

विस्तीर्णता, विस्तीर्णत्वम्

MBh Kāv, etc

स्थूलत्वम्

Susr, BhP, Sarvad

स्थूलता

Pāncat

अप्येतत्त्वम्

Ragh 5.22

विततत्वम्

~~विततत्वम्~~

Hariv, Pur.

large-nosed adj उग्रनासिक L _____ (a boar)

स्थूलनासः L, स्थूलनासिकः Śis .

larger adj विपुलतर Śis _____ पृथुतर _____

स्थूलतर Pāncat _____ ज्यायस (Pān 5.3.61 f,

6.4.160) RV, etc (ifc) (Pān 6.2.25) _____ भूयस

RV, etc .

to become larger प्रथ cl 1 प्रथते (Phatup 19.3)

(rarely प्रथति) RV, etc _____ तृक्ष RV, etc to

grow l. आप्यै आप्यायते — समाप्यै समाप्यायते

Bhatt — ऊद् ऊद्वति MaitrUp, Naish ' the l. Manu'

(N. of a lawbook) वृहन्मनु m to make l. वृध caus

वर्धयति, वर्धयते

(in later language also

वर्धापयति) RV, etc — समभिवृध caus

समभिवर्धति MBh, R .

' large-root' (a kind of radish) वृधूलमूलम् L.

largess n परिहारः W .

largest adj महिष्ठ BhP — पृथुतम

MW — वरिष्ठ RV, VS, TBr, R .

largest portion प्रायः SBr, Lāṭy, Mn, MBh, etc .

large-toothed उदग्रदन्त mfn .

' large-trunked ' (the tree Sleshmana) गुरुश्लेष्मन्. L.

lark n ककरीटः, ककरीटः Phanv .

field lark कुपः Npr .

Larus ridibundus गडुनायि ली L .

larynx n काकलकम् Pat (vol 1. p 61.) Susr

काकिलक L (काकल) कपाकशिरस m

(NBO) कुरम् L कृकः L .

the cartilage of the larynx वीतनी m du L the

sides of the l. वीतनी m du L .

lascivious adj रतिलम्पट Cat रताशिन

कामन L आहनस 5.42.13, 10.10.6.

8 पामन्त In, Pāncat विचारिन् Can

व्यवायिन् Susr शुक्ल I.

a lascivious girl पचर्वी PV, A, W l. murmur

रतिकुजितम् L रतनराचः, रतनारीचः (only)

a l. person स्मराकुशः L a l. wife कलकूजिका W

a l. woman कलकूजिका L त्रिगता L

माशपनासिनी L l. words आहनस्यम् Sur ...

n l. character आह्नरथाः f pl very l. पुरुषमात्र

BhP .

कामधर्म

lasciviousness n ~~कामधर्म~~ । Malac _____

आह्नरथम् AitBr _____ कीडाकीतुकम् _____ शिरसा
रिखा

व्यवहारः

Bh, Kathan, Pur _____ ~~रिखा~~ । BhP .

a kind of lash belonging to the Asvins with which they

are said to sweeten the Soma juice (offerwards a symbol of

plenty) मधुकशा , ११, Tāndyār, Kātyār the 1.

of a whip प्रकशः AY a l. with a rod शिफा In 8,369

a l. with a whip शिफा Mn 8:369

to close the eye with the lashes कण cl 10 काणयति

Dhatup 30.41 . .

to lash out (as a cow during milking) अपस्फुर

RV 6.61.14 .

latitude n तन्द्वा Rajn 3.158, Mh 3.360 , 14.074.

, Susr, etc, तन्दि (ifc) Mh 12.000 2.1.18, Mh 3.20.

LO _____ तन्दिता Mh 12.4997 & 7950 _____ ग्गानि (Pan

3.3.95 Vartt 4) an 1.50, Mh, etc _____ अवसादः Susr

_____ इयसा Ssr _____ स्वमीवनम् L _____ रेवदः

2, etc, स्वेदन mfn HansSp _____ परिश्वेद० (ifc f आ)

10th, Nav, etc _____ प्रमीलित (ifc आ) _____

विषयाख्यानम् L _____ विषाद० (ifc 2 आ) Salatim

fre from lassitude अतन्द्र mfn 1, 4, अतन्द्रित,

अतन्द्रित mfn 1m, etc having 1. सतन्द्र af (आ) 2

Sauras 1. after sexual enjoyment रतिरसगानि 2 1m 1.

(esp as one of the effects of unsuccessful love) विषण्णता,

विषण्णत्वम् L, विषण्णभावः 2as 'one whose 1. is gone',

refreshed गतवत् af (आ) 2m 7.225, 2al, etc

last ed: I अन्तम अन्तम Mr, etc

अन्तर्भव _____ परम (आ) (in comp. Pan. 2.)

1.58) $\Delta T = 7.59.3, 0.20.14, T_0 = 1.5, 3hP, \text{ etc.}$ अपस्थितम्

— अपम १०.३९.३, अ १०.४.१ — अपुनभा निन्

Venis _____ अवम f(आ) RV 6.21.5 _____ अवश

३ (आ) , etc _____ जयन्त्य ३ (आ) (३ दिगादि

in comp. Pan 2.1.58, ifc.g वर्गदि 1. 7.74.2, 10r, AitPr,

etc. नाविपट (Semi. Tnobra, etc) नैषिक्

f(५) MBh, Hariv, Ragh _____ पर _____ (आ) _____

परम f(आ) , etc पाश्चिम f(आ)

अर्थात्, etc पाश्चिम पाश्चान्तिक f(ई)

पर्यन्त पाश्चात्य, पाश्चात् f(आ) 13h,

R, Pāncat शेषः, शेषम् Rajat.

not lost अचरम् said of the Maruts IV 5.58.5

अजयन्त्य at l. परिणति f (ifc) being in the l.

earthly state परमभाविक Buddh being in the l.

stage of life परमवयस्य Kalatā 6.2 the being the

first and the l. पश्मावरत्वम् Kā belonging to

anything 1. उत्तमीय grana गहादि Pān 4.1.138

belonging to 1. year परुत्तन Pān 4.3.23 Vartt 1 belo-

nging to the 1. year of a cycle उद्गसरीय Varbr born in

the 1. mentioned kind of wedlock उत्तरज Yajñ 1.59

connected with or relating to the 1. part उत्तमाद्ये Pān

4.3.5 the elders 1. ज्येष्ठ जयन्य pl AcvGr 4.4.12 to

go to the 1. way परां गतिं गम् having a name who 1. lett-

er but one is ² or 1 रेफलकारोपान्त And having the

1. first अवरस्वर VS 30.19 having the Svarita

accent on the 1. syllable स्वरान्त ShadvBr [a compound]

in which the sense of the 1. member is the chief one (said

of Tatpurusha compounds) उत्तरपदार्थप्रधान Was on Pan 2.1.

22 1. (as of a year) पुच्छः, पुच्छम् (ifc f आ, ई)

SanhBr the 1. book of the Adhyatma Ramayana उत्तरकाण्डम्

1. born अन्तज — जयन्यज MSh 1.3, Wariv 59%

the 1. but one उपान्त्य VarBrS, Śrutab — उपान्तिम्

Bijar — उपान्त — उपोत्तम AT 19.22.11, Katy-

Śr, SanhBr, Prat, etc : the 1. ceremony : rites per ar-

mod immediately after death) परमाक्रिया

MBh 4.834,

6.96.10 the 1. condition of life पञ्चावस्था the

1. day उत्तमाहः L the 1. day in the dark half of the

month बृहत्कल्पः Cat the 1. day of either half month

पञ्चावसरः (L), पञ्चावसानम् (var) the 1. finger

but one रूपमध्यमा (scil अङ्गुलि) Jscr 3.1.2 the 1.

half उत्तमार्धः SBr, Laty the 1. in order उत्तम

SBr, MBh, etc the 1. in place उत्तम RV, SBr, MBh, etc

अन्त्य

the 1. in time उत्तम RV, SBr, MBh, etc

the 1. letter but one उपान्तम्, उपान्तात् ind (ifc)

L (in gram) the letter of a Varca वर्गान्त्यः, वर्गेतिमः

Atrāt, Sch a 1. look पश्चिमदर्शिनम्, Pas the 1. lunar

ransion अपभरण्यः 1 pl TS, TBr the 1. made of a race

मूलपुरुषः Sak the 1. member of a compound word

उत्तरपदम् Pan, et the 1. member of a mathematical

series अन्त्यः 1. member of a arithmetical series

अन्त्यधनम् the 1. moments परमकालः W the 1.

night गतरात्रि f the 1. of a family वंशच्छेत्तृ n

VarBrS the l. of a race वैश्वेत् in VarBrS the l. part

उत्तमार्थः ṣBr, Laty परभागः W the l.

part of a compound उत्तरम् the l. part of a night

रात्रिशेषः ḌvGr the l. place but one उपान्तम्

VarBrS l. resort परायणम् RV, AV, ṢBr a l. resource

अगतिक्रगति f Yājñ 1.346 the l. (sacred) action

उत्तरक्रिया the l. sound of combined consonants

उत्तराङ्गम् Comm on Prāt the l. stage in a Brahman's

life वृद्धाश्रमः W the l. state परमावस्था W the

1. state of life शेषावस्था

the 1. with of cith-

er half month पक्षान्तः

Gobī, Mn, etc. पक्षावसरः

(2), पक्षावसानम् (par) the 1. vowel but one उपान्तम्

(with or without अक्षर)) Prāt 990, Pāṇ, Katy, etc

the 1. watch of the night त्रैषशान्ति उच्यते

L the 1. word स्वसिद्धि f वागुत्तरम् 1.

words of a compound अन्तः the 1. words of a chapter

(which state the subject treated therein) पुष्पिका

1. year परत

ind L

अपसमम्

100

gana तिष्ठद्गवादि q.v) the 1. year of cycle उद्गतरः

MaitrS, Latl, VarBrS 1. year's परुत्तन Pan 4.3.23 Vartt

1 a mortal hose time i.e 1. hour has come प्राप्तकालः

(with देहिन्) Hariv not the 1. अपश्चिम not the

1. age (youth) अचरमवयस n Uttara occurring

in the 1. member of a compound औत्तरपदिक Pat (in math

on) reduced to the 1. term by a compound division दृष्ट (दृष्ट)

relating to the 1. part उत्तमाद्य Pan 4.3.5 st

the 1. term उत्तरपदिक, उत्तरपदकीय Pan Conn to

take one's l. look पश्चिमदर्शनम् √ दृष्ट्वा taking the l.

place अन्त्यगत the thread coming down from a race the l.

representative of a family कुलतन्तु m MBh 1 with the

dust i.e with the l. remnant सरजसम् ind MBh 5.4.77

Sch .

to be the last परम्य Nom परम्यति ए कण्डूदि

last 2 I परमम् ind MBh 1.33 — जयन्यतः

ind MBh 4.994 f 5.40.5 — जयन्यम् ind MBh 2.905 f, 2

(G) 2.112.31, जयन्ये loc, ind MBh 3.1303 f 5.4506

at. lāst परिणामे (ind) — चिराय dat. ind

h, 2, Pācat — अतिचिरात् ind — उत्तमम्

ind Dr 3.2.1.21 — उदुचि ind 1.53.11, 10.77.7,

AV 6.48.1, 2, 3 — प्रान्तभूमौ ind Kōcas —

यथाप्रस्तुतम् ind Valatim going to bed 1. जयन्यशाधिन्

MBh 12.8840, जयन्यसैविनि Ap 1.4.26 named 1. अवरोक्त

KātySr .

last vb स्था cl 1 तिष्ठति, तिष्ठते TS, Mn, Bb,

etc _____ आस cl 2 आसते (and आसते AV 11.

8.32 etc) _____ पर्यागम् पर्यागच्छति Bb _____ प्रसू

in ens P _____ (a line) भुज cl 7 (Dhātup 29.17)

भुनक्ति Rājat, BbP .

to last for गत cl 2 (Dhātup 21.11) याति

(acc) Hit .

last-born (applied to Agni) अविष्ठा mf 77, 34P,

Tancar .

the last day of the Pasa-ratra ceremony दशमम

(with अह्न) Tr, 2, 33r 12, Tādyabr, Sāhīr .

lasted for a certain time वृत्त पञ्च (life) पञ्च

7.5117 .

lasting adj स्थायुक् f(आ) PañcarBr _____

स्थायिक Sinhas _____ स्थितिमत् Panch _____ स्थित

स्थित _____ संस्थित Panch _____ स्थिर f(आ) PV, etc

स्थिरायति Kir _____ ध्रुव f(आ) PV, etc

अनुबन्धिन् _____ आनुषङ्गिक f(ई) ājat

— आयुष्मत AV 6.98.2 — कावक्षम Sak —

परिवृत्त Sak 7.34 (v.1) — प्रसक्त th,

Kāv, etc — प्रासित SadchP — प्राज्य Rajat —

प्राज्य AV — वर्षु VS (Sch) — संत

f(सती) Kāv, etc — संतत Śr, etc —

सम्प्रतिष्ठित Cat — सम्प्रसक्त R — सहत

RV 5.23.1 .

not lasting आरिथत Prāt (~~also~~) — (also)

अव्यवस्थ Valid always l. सदासह R intoxicat-

ing to such a degree as to cause 1. effects स्थिरमद

1. a certain number of days रात्रिक (ifc after

a numeral) 1. a certain number of nights रात्रिक

(ifc after a numeral) 1. anger मानग्रन्थि m Cand 1.

(as a feeling) स्थायिन् ऽsvr, IBh, etc 1. (as a state

) स्थायिन् ऽsvr, IBh, etc 1. a whole year विश्वज्ञारद

(applied to the disease called Takman as likely to occur

every autumn) 1. enmity वैशानुबन्धः BHP 1. for a month

मासकालिक

IBh 1. for a time संस्थ f(आ)

Yet 1. for ever (applied to the disease called Takman)

सद्यदि

AV 1. for life यावज्जीविक Asv'r, Ap'r,

Comm, jaim, यावदन्त्य MBh — आमरणान्त, आमरणान्तिक

Hit, Ih, MBh — यावदामुःप्रमाण Nam, Hit 1. from the

begining to the end आयन्तस्थायिक 1. long सन ३ आ)

BhP ~~1. long~~ — अशिन Nir 1. rain मण्डकवर्षम् Var'ns

1. state of feeling स्थायिभावः P'asar, Bhar, Sāh, etc 1.

state of mind स्थायिभावः Bhar, P'asar, Sāh 1. 3 days

अशिन

Lāty 8 1. 3 x 24 minutes पञ्चशालि Sāh

1. till अन्तिक only ifc 1. 2 days झह of 1. beauty

निस्यत्री

Bham

to become lasting: स्थायीभू, स्थायीभवति

Pancat.

the lasting for life

यावज्जीविकता

Kātyāy. Sch

lastly * अन्ततः

ind —

उत्तमम्

ind SBr 3.2.1.

21

— उद्युचि

ind 1.53.11, 10.77.7, AV 6.48.1, 2, 3 .

last-mentioned शेषः, शेषम्

Rajat .

last-ripening (*Ficus oppositifolia*) जयनेफला

L .

late = चिरात् abl, ind SankhSr 14, 2, Pāncat, Dash

Kathas, Amar — चिरेण instr, ind Bh, 1, Pān 1.1.70

Vartt 4, Pat, Dash 5.64 — चिरस्थ gen, ind Bh, Hariv

N, Sak (v.1) — विलम्बात्, विलम्बेन — विकालम् ind

at so late a time चिरवैलया instr, ind Pāncat 1.1

$\frac{10}{11}$ 1, at night उकशत्रि f Comm on Gobh 1. (hour)

प्रगाढ Tas a 1. hour in the afternoon महापराहणः

Pan 6.2.38 too 1. चिराय dat, ind Mbh, 2, Pancat _____

विलम्बेन too 1. ~~or~~ too soon हीनातिरिक्तकाले ind

VarBrS _____ हीनाधिके ind VarBrS .

lately ~~n~~ नवीयम् , नवीयसा ind PV — नव्यः,

नव्यसा, नव्यसे ind .

appearing lately नवीयस् mfn PV being 1. नवीयस्

mfn PV doing 1. नवीयस् mfn PV having 1. brought forth

प्रत्यग्रप्रसवा Pan 2.1.65, Sch 1. caught नवबद्ध

mfn R, Ragh .

latent adj सुप्त

BhP

अदर्शनि

BhP

अदृश्य .

~~++++~~latent condition

अदर्शनिम् .

^{adj}
later I उत्तर

~~mf~~ RV, AV, KātyŚr, MBh, Ragh,

Hit, etc, उत्तर = ind Pāṇ — उपोत्तर ~~mf~~ ĀpŚr, Sch

— उपरिष्ठात् ind (as an adverb) Nir, Suśr — पाश्चात्

ind, Mn, MBh, etc — पश्चिम ~~mf~~ (आ) ~~n~~ GrŚrS, Mn,

MBh, etc — पश्चा ind RV, AV, Br — पश्च ~~mf~~

~~only~~ only ibc or ind — परस्तात् ind RV, etc — पर

~~mf~~ (आ) ~~n~~ RV, etc — परम् ind — परे ind

RV, MBh, Kāv.

II अधिक ~~mf~~ — अनुज ~~mf~~ — अनुजात

~~mf~~ — अपर ~~mf~~ (आ) ~~n~~ — अवर ~~mf~~ (आ) ~~n~~

RV, etc — उपर ~~mf~~ — परम् ~~mf~~ (आ) ~~n~~ (in comp

Pāṇ 2, 1.58) KapS 1.72.

born later पश्चाज् mfn MaitrS, Kāth — अपरज

mfn VS drinking the +S/धा/ Soma l. पश्चासोमप mfn Kāth

in the l. part (of a book or MS) ऊर्ध्व ind ŚBr, ŚāṅkhŚr,

Śrśr, Mn, etc the l. deeds of Rāma उत्तररामचरितम् a l.

existence भवान्तरम् Pañcar the l. part of evening

पश्चादौषः VS a l. period उपरिष्ठात्कालः ŚpŚr —

अपरकालः KātyŚr ४/१ l. than परेण ind Mn,

MBh — प्रसवकालम् ind (with abl or ifc) Car to take

one's fill l. than another अनुतृप्त to take one's

refreshment l. than another अनुतृप्त

lateral adj पार्श्विक W — अनुपात .

latest adj जेधन्य f (आ) (ह दिगादि) in

comp Pāṇ 2.1.58, ifc g वय्यादि) AV 7.74.2, VS, TBr,

AitBr, etc.

the latest day उत्तमाहः L.

lath n फलकम् (फलकः g अध्यादि, ifc f

आ) Br, GrSrs, etc.

the laths fastened to the beams (of a roof) वंशः

AV, etc.

lathe n मसना L.

a turner's lathe घुंटा: (Un 4.101) L.

Lathyrus sativus n सुरजा L.

made of Cardia latifolia श्लेषमात्रमय mf(इ)n

MBh, ex R.

argument of the latitude (in astron.) अक्षवृत्तः

the astronomical l. शेषः Sūryas, Gol belonging to

terrestrial l. आक्ष mfn Comm on Sūryas (in astron.)

co-l. | लम्बः Sūryas, लम्बरेखा, लम्बकः Gol a

degree of l. अक्षः — अक्षकः — अक्षभागः a

degree of l. opposite to one given अनुपातः following the

1. अनुप्रस्थ mfn having no 1. निरक्ष mfn W 'having

no 1.' (the equator) व्यक्षः Sūryas the 1. of the

sky सायकः Gaṇit p operation for 1. अक्षद्वय कम

polar 1. विक्षेपः Sūryas referring to terrestrial 1.

अक्ष mfn Comm on Sūryas shadow of 1. अक्षमा

terrestrial 1. अक्षः the true 1. of a planet स्फुटसारः

MW the true 1. of a star स्फुटसारः MW.

latitudinal adj अनुप्रस्थ •

latrine n आधिवचरा n Gobh, (v.l.) आधिवचा •

latter adj उत्तर

RV, AV, KātyŚr, MBh, Ragh, Hit y

etc

— अपर f(आ) — अपराधः •

belonging to the latter half of the month अपरपक्षीय(gana गहादि) ~~ग.प.प.~~ born in the 1. kind of wedlockउत्तरज Yājñ 1.59 the 1. half. उत्तरार्धम् Śrut the)1. half of the month अपरपक्षः ŚBr the 1. part of theautumn परिणतशरद f Megh ~~xxxxxxxpartxxxofxxx~~ —अपरशरद f the 1. part of the rains अपरवर्षः fpl the 1. part of the summer अपरनिदाघः the 1. part ofwinter अपरहेमन्ताः, अपरहेमन्ताम् the 1. portion ofthe night उत्तरात्रि f Comm on Gobh the 1. yearsof life उत्तरवयसम् ŚBr prescience of one's 1. end

अपराणां शानम्.

lattice n गोलादीन-जातम् W — जातम् Pañcat

3.7.40 f — जातम् R 3.61.13, VarBrS 56.22 —

प्रग्रीवः, प्रग्रीवम् (४ अध चादि) L, प्रग्रीवन्क ifc

Hear — प्रच्छन्नम् L — वधूटीशयनम् Gal.

forming a lattice गोलाक्षित mfn R (B) 3.15.15, Suśr)

(with instr) Kād 5.1043, ifc Car 6.18.51 furnished with

~~1. windows~~ जातम् mfn Ragh 7.5.

lattice-like adj

जालाक्षित

R (B) 3.15.15, Suśr,

(with instr) Kād 5.1043, ifc Car 6.18.51.lattice-window n

जालाक्षः Kathās, जालाक्षकः

VarBrS 56.22, (ifc) Kathās 86 — जालम् Mn 8.132, Yājñ

1.361, Vikr, etc — जालाक्ष BhP 8.15.19, जालामुरवा

10.41.22 — जालकम् (m. 1.) Śis 9.39.

laud vb स्तु cl 2 स्तौति, स्तवीति, स्तुते, ^{स्तुवीते}

RV, etc — संस्तु संस्तौति MBh, Kāv, etc — स्तोमय

Nom स्तोमयति Dhātup 35.69 — प्रशंस प्रशंसाति, प्रशंसते

RV, etc — वन्द cl 1 (Dhātup 2.10) वन्दते (ep. also

वन्दति) RV, AV, ŚāṅkhŚr.

laudability n वन्द्यता Rājat.

laudable adj शुभ MBh, R, etc — सौम्य

RV — श्लाघनीय MBh, Kāv, etc — प्रशंसनीय Kād.

आपृच्छ्य (Pāṇ 3.1.123) RV — इडेन्य, इडेन्य, इडेन्य

RV, AV, VS, ŚBr, Ragh, etc — नम्य RV — पणम्य

ŚBr.

not laudable अप्रशस्त R more l. श्लाघ्यतम

(BhP) श्लाघ्यतर (Ragh) most l. श्लाघ्यतम (BhP)

श्लाघ्यतर (Ragh).

laudation n नलोद (ifc f 3a) Nalōd — y

नुति f — वाणी MW.

laudatory adj नाराशंस f(इ) TS, Br, Yājñ,

etc.

(in rhet.) laudatory comparison प्रशंसोपमा Kāvyād

'1. of Agni' आग्निष्टुत m ŚBr, etc a 1. poem विरुदः,

विरुदः, विरुदः Sāh, Pratāp 1. speech स्तुतिवचनम्,

Pāṇcat, स्तुतिवचास n Śis, स्तुतिवादः MW — प्रशंसा-

Māricch.

वचनानि n pl MBh 1. words प्रशंसनवचन n pl Māricch.

lauded adj प्रणुत

BhP.

for the most part lauded together

संस्तुत प्रायः MW

highly l. उरुष्टुत

RV, MBh, Hariv.

lauding adj उक्तिन

laugh n हसन्नम् VarBrS, Suśr, — स्मेरः W. y

accompanied with a laugh सहस्रं mf(आ)n Śis,

MārkP to break into a l. सम्प्रहस सम्प्रहसति MBh,

R, BhP to break out into a l. संनिहस P Mṛicch

bursting into a l. सप्रहसन्नम् ind Mālav a gentle l.

स्मितम् MBh, Kāv, etc a l. (with tremulous lips) हसन्नम्

VarBrS, Suśr a quiet l. आहसः Vās returning a l.

प्रतिहासः W..

laugh vb I हस् cl 1 हसति ShadvBr, Gobh, MBh, y

etc परिहस परिहसति MBh, Kathās, Rājat.

II स्मि cl 1 (Dhātup 22.51) स्मयते MBh, Kāv, etc

III करव cl 1 करवति (v.1.) कक् (v.1.) कक्करव

कक् (a Sautra root) खक्करव v.1. for

कक्करव Dhātup 5.6 गग्ध Dhātup 5.53, (v.1. for

करव) दग्ध cl 1 दग्धति, दक् cl 1 दधति

तक् cl 1 तक्कति Dhātup 5.2 स्फुण्ड cl 10 स्फुण्डति

स्फुण्डति Dhātup 32.4 (v.1. for स्फुण्ड).

to laugh at उपहस उपहसति MBh, L, Mricch,

Pañcat, etc प्रहस प्रहसति (ep. also प्रहसते)

MBh, R, etc अवहस MBh, etc परिहस परिहसति

MBh, Kathās, Rājat — विहस विहसति (acc rarely)

gen) Kāv, BhP, Pañcat — हस cl 1 हसति (instr)

ShadvBr, Gobh, MBh, etc — स्मि caus स्माययते

Dhātup 32.37 (v.1. for स्मि) — करव cl 1 करवति

(v.1.) कक् (v.1.) कक्करव — स्फण्ड (v.1. स्फण्ड)

cl 10 स्फण्डयति Dhātup 32.4 to 1. at each other

व्यातिहस व्यातिहसति Pāṇ 1.3.15, Vārtt 1, Pat to
आहसति

1. continuously हस Intens intens जाहस्यते, जाहसि

Gr to 1. immoderately हस intens Intens जाहस्यते, जाहसि

Gr to 1. ~~by~~ loudly विहस विहसति MBh, Kāv, etc

to 1. together सम्प्रहस सम्प्रहसति MBh, R. BhP to 1.

with प्रहस प्रहसति (acc) (ep. also प्रहसते)

MBh, Pañcat.

to be laughed at

हस

pass

हस्यते

MBh, K

Kāv, etc.

to cause to laugh

करव

caus

करवयति

Dhātup

19.22, 5.6

—

हस

caus

हासयति

Hariv, Kum

—

रिम्

caus

रमाययति, रमाययते

to wish to laugh at

संरिम्

desid

संसिस्मयिषते

Bhatt.

laughable adj

हास्य

MBh, Kāv, etc —

परिहास्य MW.

laughableness n

हास्यता, हास्यत्वम्

MBh, Kāv,

etc, हास्यभावः Kathās.

laugher n हसित mfn MW — हासकः MW.

one who laughs हसित mfn MW.

laughed adj विहसित Kathās.

laughed at उपहसित Kathās — परिहसित MW

— स्फुटित MW, = परिहसित one who has 1. हसित
Vet.

to be laughed at उपहास्य Mricch, Kathās — हास्य

MBh, Kāv, etc — हसनीय (gen) — अपहास्य R —

समवहास्य MBh.

caused to laugh प्रहासित MW.

laughing adj I हसत — प्रहसत f(अन्ती) MBh

— हासिन MBh, Hariv, etc — प्रहासिन AV —

सहस f(आ) Śis 6.57 — सहस f(आ) Śis,

MārkP — सुहासिन VarBrS — हसत f(आ) RV

— हासकर W — हसन f(आ) Nir 3.5 — हसित

Kathās — प्रहासित Hariv, Kāv, ~~etc~~ Pur — विहासित

Hariv, Caurap.

II जश् p जश्त RV 1.33.7, ŚBr 14, ChUp 8.12.3

— सारिमत् f(आ) Ratnāv, Śis — समयिन् Sukas

— स्मितशालिन W.

laughing at उपहस्यन् RV 8.45.23 1. inwardly अन्तः समयिन्

1. loudly महाहास R 1. merrily हसामुद Hir, हसामुद

AV slightly 1. इषददासा, इषददारय with 1. face

प्रहसितवदनं (Pañcat) प्रहसिताननं (Hariv).

causing to laugh हास्यकर (Sāh) हास्यकार (R) हास्यकृत्

Daś — हासकर Śis.

laughing n हासः

(ifc f आ) MBh, Kāv, etc

— हसितम् Tār, Kāv, Kathās, etc — हास्यम् Yājñ,

MBh, etc — विहासः Hariv, Pañcar, विहसितम् Kāv,

Sāh.

to burst out laughing विहस विहसति MBh, Kāv,

etc 1. and uttering the exclamation hā सहसहकारम्

ind Śis 1. at परिहासः — प्रतिहासः^w — सम्प्रहासः

Bhaṭṭ 1. inwardly अन्तहासः 1. with प्रतिहासः^w

wrathful 1. क्रोधाहासः Bālar. ~~५५५/५५५५५/५५५/~~

the state of being to be laughed at उपहास्यता f.

'laughing-eyed' N of Buddh प्रहसितनेत्रः Lalit.

laughing-sotck n हास्यास्पदम् Kāv —

उपहासास्पदम् .

laughter n I हासः (ifc f आ) MBh, Kāv, etc

— हासितम् TĀr, Kāv, Kathās, etc — हसनम् VarBrS,

Susr — विहासः Hariv, Pañcar — विहासितम् Kāv,

Sāh — हास्य Yājñ, MBh, etc — प्रहसनम् Uttaran

Hit — प्रहासः Hariv, Kāv — हासिका L —

उपहासः Kathās, Ragh, Sāh — हासिका L — हसः

(ifc f आ) RV, etc — हरकृति f RV.

II हासरिः L — प्रकाशः L — बुक्कः Ganar

— रिमति f MW — हः, हा only L.

accompanied with derisive laughter सोपहास mfn

Sāh attended with mercy l. (as a speech) सन्महास mfn

Kathās into to break out into l. (said of the lightning) उद्दस

उद्दसति bursting into l. प्रहसितम् Bhp causeless l.

अपहसितम् Sāh, अपहासः L causing l. हासन mfn

Kathās — हसकृत mfn Śringār (in rhet.) excessive

1. अतिहसितम् Sāh — अतिहसितम्, अतिहासः an exclamation of l. हस ind to expose one's self to l.

उपहास्यतां गम् Ragh 1.3 (in rhet.) foolish l.

अतिहसितम् Sāh a gentle l. स्मयनम् ĀsvŚr —

विहसतिका Hcar, विहसनम् W having l. सहस

mf(आ)n Śis 6.57 1. accompanied by shaking the head

उपहसित mfn Daśar 4.70 (साशिरःकम्पम्) 1. in the mind

not expressed in the countenance उद्घनम् W loud l.

अट्टहसितम्, अट्टहासः — अट्टहास्यम् — महाहासः L

— प्रहासः Hariv, Kāv — सम्प्रहासः Bhaṭṭ mutual 1.

व्यावहासः W — व्यावहासी Bhaṭṭ an object of 1.

हासारपदम् Kathās one who causes 1. हासकः MBh,

R, Subh — प्रहासकः L prone to 1. हासशील mfn

Kathās provoking 1. हासकर mfn ^{Sis} — हास्यकर

(Sāh) हास्यकार (R) mfn, हास्यकृत mfn Daś represent

ing the 1. of हासभूत mfn (gen) Jātak the road of 1.

हास्यपदवी Pañcat slight 1. इषिद्यास्यम् slightly 1. उद्धर्तनम्

L suppressed 1. अन्तर्हासः — उद्धर्तनम् L universal

1. व्यावहासी Bhaṭṭ very loud 1. अट्टहासः voilent

burst of 1. उत्प्रासः with 1. सम्प्रहासम् ^{ind} Mālav with

loud 1. साट्टहास mfn MarkP — साट्टहासम् ^{ind} to burst

into 1. प्ररिभ प्ररुभयते

Nir, MBh, Hariv.

to launch a ship प्राक्षिप प्राक्षिपति , प्राक्षिपते

Divyāv.

launched (as a ship) विमुक्त

mfn R.

Laurus cassia n लवङ्गपत्रः MBh 12 — पत्रम् L,

पत्रः Śākat, (ifc f आ, इ) — गन्धविलकलम् L —

सहितम् L.

the aromatic bark of L.cassia गुडत्वचम् n Bhpr

गुडत्वचम् L — हृद्यम् L the bark of L.cassia

लवङ्गपत्रकम् Bhpr 7.1.202, लवङ्गपत्रम् Susr — लवङ्गप्रियम्

Gal — लवङ्गसारः L — भृङ्गम् L the fragrant

bark of L. cassia उत्कटा the leaf of L. cassia लापराजम्

Npr, लापराजम् L — लवणपत्रम् Bhpr 7.1.202, लवणपत्रम्

Susr — पत्रम् Bhpr — पत्रम् Bhpr, पत्रः

Śākat, (ifc f आ. द.) — गन्धाजातम् L — छद्वजम् L

— तमात्कम् L — तेजःपत्रम् W, तेजपत्र L —

पत्रारव्याम् L — पाण्डुरेज्जम् L — राशाम् L —

रापत्रम् L the plant of L. cassia लवणसारः L —

उत्कटा L.

lavish adj बहुदक्षिण SBr.

lavished adj व्ययि कृत Kām, Rājat.

law n ~~विधि~~ m GrŚrS, Mn, MBh, etc — धर्मः

(rarely धर्मम् 8 अधर्मादि) — धर्मन् n — अर्धम्

— व्युत्पत्त्या BhP, Pāṇ, Sch, Kull.

~~कल्पः~~ RV 9.9.7, AV 8.9.10, 20.128.6.11, MBh

— धामन् n RV, AV — प्रचोदनम् ^W — त्राम्

(ifc f आ) RV — रामयः (ifc f आ) MBh, R, BhP —

स्वधा RV.

according to law धर्मतः ind Mn, MBh, R, Pāṇc —

धर्मिणि ~~m~~ m (only loc) RV adhering to l. स्वधावत्

mfn RV the band of l. धर्मपट्टः L, धर्मपात्रः R the

being l. धर्मतो Jātakam being recognized (as l.)

स्वधाय mfn W bound by l. रात्रात् mf(आ)n ĀsvŚr

consisting merely in 1. धर्ममय mfn ई)n ŚBr, MBh, BhP

a contest at 1. व्यवहरणम् L contrary to 1. स्मृतिविरुद्ध mfn

W conversant with the sacred 1. (at sacrifices) ऋतवत्

mfn RV, AV — ऋतचित् mfn RV distinct 1. मयदा

Mn, MBh, etc divine 1. ऋतम् (BRD) RV, AV, VS, ŚBr,

etc done conformably to 1. अनुशिक्ष mfn 'the element

of 1.' one of the 18 Dhātus of the Buddhists धर्मधातु m

'the eye of the 1.' धर्मचक्षुस् Vajarech familiar with the

1. धर्मविद्ये mfn Pāṇ 4.2.60, Vārtt 4, Pat — धर्मचिन्ता^क

mfn MBh, धर्मचिन्ता mfn Lalit following the same 1.

संप्रत mf(आ)n RV fraudulent transgression of 1.

धर्मवृत्तः MBh free from all 1. शारदावर्जित mfn Kāv

giving the l. धर्मदद mfn Kāraṇḍ going to l. कामोत्ति

mfn Mṛicch, Comm on Mn, 7.124 the good l. सद्धर्मः R, Pur

— सुधर्मः Buddh the guardian of l. and order धर्मपाल

m VS, ŚBr having an eye to the l. धर्मचक्षुः mfn R

'having the l. for body' (a Buddh) धर्मकायः L having the

l. on one's side सम्प्रमाण mf(आ)n R holding to the l.

धर्मस्थित mfn knowing the l. धर्मज्ञ mfn Mn, Var,

MBh, etc — धर्मिन् mfn Gaut, MBh, R knowing the

sacred l. (at sacrifices) ऋतज्ञा mfn RV, AV knowledge

of l. धर्मज्ञानम् Hit — धर्मविद्या L the l. about

examining witness साक्षिप्रश्नाविधानम् Mn 1.115 l. as

based on custom चरित्रम् (Pāṇ 3.2.184) Nār 1.10 f, 20.

24 a l. book श्रुतिजीविका L the l. book of written laws

धर्मशास्त्रम् 1. conceived as a king धर्मराजः Kāraṇḍ

1. of a country देशधर्मः Mn 1.118 the 1. of animals

पुरुषधर्मः Mn 9.66 the 1. of Āryans आर्यसमयः ĀP

the 1. of battle युद्धधर्मः Mcar the 1. of Buddhism (as

distinguished from the saṅgha) धर्मः MWB 70 the 1.

of death मरणधर्मः R the 1. of husband and wife

स्त्रीपुंघर्मः Yājñ, Sch, (IW 261) the 1. of man ^{धर्मः} मनुष्य

MW the 1. of marriage ^{marriage} विवाहविधि m Mn 9.65 the 1. of

soldiers योधधर्मः Mn 7.98 the lord of 1. and order

धर्मपति m VS, Śūr 1. of the body देहधर्मः MW

the 1. of time कालधर्मः MBh, Hariv, R — कालधर्मः m

MBh, Hariv the 1. of Vidarbha (which allowed frist cousins

to intermarry) वैदिक W 1. of war युद्धधर्मः Mear

1. personif (as Indra) धर्मः 1. personified as a son

of Dharma and Dhriti नियमः Pur '1. strength' (N of a

man) धर्मवत्तः Buddh a 1. suit न्यायः Mricch, Pañc

maintaining 1. धृतव्रत ~~mf~~ mfn Gaut '1' (N of a man)

सुधर्मः Cat maintaining the sacred 1. सत्तावह mfn

VS 18.38, TS 3.4.7 the not being part of the institutes

of 1. अस्मृति f L not conformable to 1. अव्यवस्थित

mfn not of years to engage in 1. अप्राप्तव्यवहार mfn not to

be discussed in 1. अव्यवहारे mfn L obeying the 1. धर्मिन

mfn Gaut, MBh, R of fixed 1. (Agni) धृतव्रत mfn RV, SBr

one following the same 1. सहधर्मचर mfn MBh, R one

of the 18 branches of 1. विभागः one of the 18 titles

of 1. विभागः one whose abode is divine 1. अक्षतधामन

mfn VS 5.32, 18.38 opposition ~~of~~ to 1. स्मृतिनिरोधः W

'outside the 1.' (contrary to what is right) धर्मबाह्य mfn

MW practices of 1. and kingly government व्यवहारः IW 209

regardless of 1. अनाचार mfn relating to 1. धर्मार्थम्

mfn MBh sameness of 1. तादृश्यम् L subject to the 1.

of death मरणधर्मन् mfn Kathās subject to the same 1.

सधर्मिक mfn, सधर्म mfn BhP a subtle 1. सूक्ष्मधर्मः

MBh 1.7246 transgressing 1. अतिक्रम mfn transgre-

ssion of the 1. व्यवस्थान्ति ^{वर्तनम्} व्यवस्थान्ति W united ~~xxx~~

with divine 1. अक्षतधामन mfn RV 6.39.2 a universal 1.

वेकारिथात f Samk on BrArUp the veda and 1. शुक्तिरुपेण

f du versed in l. अक्षविद mfn L — स्मृतिमत् mfn

Yājñ — स्मृतिविद Kautukas violation of the 1.

व्यवस्था क्रमः, व्यवस्थावलिम् ^W 'whose banner is 1.'

feigning virtue, hypocritical, an imposter दास दास mf n

BhP, (also धर्मध्वजवात, धर्मध्वजिक MBh, धर्मध्वजिन् Mn

4.195). tɒ/ədˈmɪnɪˈstɜr/ʌn

to administer the laws डास cl 2 (Dhātup 24.67)

शास्ति (Ved and ep. also शास्ते शासति, शासते) MBh

containing all 1. सर्वधर्मस्य mf(इ)n Yājñ having bad 1.

दुधम mfn MBh 8.2066 knowing all 1. सर्वधर्मविद mfn

Mn, Yajñ, Sch the 1. collectively एभिः ५५३१: Mn 12.106

the 1. concerning gambling द्यूतधर्मः Mn 9.220 the 1.

concerning a woman स्त्रीधर्मः Mn 1.114 the 1. of human

life मर्त्यधर्माः m pl Kathās the 1. of old age जराधर्माः

m pl Divyāv 13.388 obeying bad 1. दुधर्मः mfn MBh

8.2066 obeying his 1. तद्दर्मिनः mfn BhP 3.15.32

observing the 1. and ordinances of the Āryans आर्यव्रत

mfn MBh a whole body of written 1. धर्मशास्त्रम्.

to become law धर्माय Nom धर्मायति, धर्मायते

Vop धर्मः Nom धर्माति Vop to maintain the

sacred 1. ऋताय Nom P (BRD) to observe the sacred

1. ऋताय Nom ऋतायते.

observing the sacred law ऋतायु mfn (BRD), ऋतायु

'law-body' (N of one of the three bodies of Buddha)

धर्मकायः Vajacch, MWB 246.

'law-book' (code of laws) n धर्मशासनम् MBh,

धर्मशास्त्रम् — स्मृतिशास्त्रम्^म Hariv — स्मृतिशास्त्रम् Kāv —

धर्मशास्त्रम्: MārkaP.

another law-book स्मृत्यन्तरम् MW Bṛihaspati's l.

बृहस्पतिस्मृति f ~~Devala's~~ Devala's l. देवतस्मृति f Cat the

1. composed by Kātyāyana कौट्यायनीयशास्त्र the 1. of

Śaṅkha and Likhita शङ्खलिखितस्मृति f the 1. of Uśanaś

औशनसम् (scil शास्त्र) Pañcat ~~1/1/1/1~~ a minor 1.

उपस्मृति f Hcat 1.528.21 ff.

'five law-books' (N of body) पञ्चस्मृतिः.

'law-centre' N of Vishnu धर्मनाथः L.

'law-chariot' (N of a son of Sagara) दामेयः

Hariv.

'law-collection' (N of work) स्मृतिसमुच्चयः •

law-court n धर्माधिकरणस्थानम् Pañc — नृपवेम्भन

n VarYogay — राजकरणम् Mricch.

'law-doer' (N of a man) n धर्मकारः MW.

'law-essence' (N of work) n धर्मसारः •

'law-field' धर्मक्षेत्रम् Bhag 1.1, - कुकक्षेत्र •

lawful adj धर्मसंयुक्त Sch on Yājñ — स्वधावन

f(अरी) RV.

completely lawful धर्मिष्ठ Mn, MBh, Kāv, etc a l.

wife धर्मपत्नी Mn, Yājñ, MBh, Kāv — धर्मदारा: m pl

Kathās.

lawfully कृतेन ind RV, AV.

lawfully earned (as money) स्वागत mfn Mn 4.226.

'law-killing' (unlawful) दामोपधातक mfn MBh

1.2979.

lawless adj मिधर्म Kathās — अत्रत f(आ)

RV, AV, SV — निराचार Hcat.

lawless in conduct वृथाचारः MBh.

· 'law-nectar' (N of work) धम्मामृतम् .

'law-ocean' (N of work) n धम्माम्बोधि m .

'law-protected' (N of Buddh author) n धर्मत्रातः

____ (N of men) धर्मगुप्तः SkandaP ____ (N of a woman)

धर्मरक्षिता Das.

Lawsonia alba n रत्नगर्भ f L ____ (a plant

used for dyeing) मेन्धिका, मेन्धी L.

lawsuit n वै व्यवहारः Mn, Yājñ, etc व्यवहृति

f Cat विवादः (exceptionally विवादम्) Mn, Yājñ,

etc संवादः (ifc f आ) ĀpGr, Kathās (in

law) अर्थः, अर्थम् ,

~~वि~~ अक्षः L कार्यम् धर्माग्नम् Bhar

पक्षः (ifc f आ or इ) Yājñ, Sch सिद्धः L .

to be engaged in lawsuit विवादं चर cl 1 चरति

rarely चरते Mn 8.8 the being X a l. पक्षत्वम् Yājñ

Sch to commence a l. विवाद caus विवादयति Yājñ to

defeat in a l. पराजि पराजयते Yājñ 2.75 the fourth

(and last) part of a l. निर्णयवादः L a l. arising from

a dispute about games with animals (as a cock-fighting ,

etc) आक्षेपः Mn 8.7 (in law) not involved in a l.

उदासीन mfn MBh, Yājñ, Bhag, etc one on the four

stages of regular l. व्यवहारपादः L one who has a l.

व्यवहारार्थिन m Mricch 9.5 one who has lost a l. नष्ट

mfn Mricch 9.4 one who states the arguments in a l.

क्रियावादिन m Comm on Yājñ the state of being the

occasion of a l. व्यवहारत्वम् MBh the subject of a l.

निवादपदम् Yājñ, Sch.

'seeing law-suits' (a judge) अथ दइकिः L.

'law-supporter' (N of princes and other men) धर्मभूत

m MBh, etc — N of a partic Smādhi, of a prince of

the Kinnaras, of a Bodhi Satva (Buddha) धर्मधारः .

female law-supporter (said of water) धर्मधारिणी

Hariv.

lawyer n धामविद्य mfn Pāṇ 4.2.60, Vārtt 4,

Pat — धर्मपाठकः; Mn 12.111 — स्मृतिपाठकः. Pañcat.

a Buddhist lay worshipper (as distinguished from the

Bhikshu) उपासक ~~म~~ mfn Sarvad, Lalit, Prab, etc

a ~~lay~~ 1. female votary of Buddha (as distinguished from a

Bhikshuṇī) उपासिका .

lay vb उपधा उपदधाति, उपधत्ते RV 10.87.3, 145.

6, AV, ŚBr, KātyŚr, Mn, Ragh, etc — समाधा समादधाति,

समाधत्ते RV, etc — संविधा संविदधाति, संविधत्ते

MBh — न्यस्य न्यस्यति, न्यसति (loc) AV, etc —

स्था caus स्थापयति, स्थापयते AV, etc — कृ

cl 2 P Ā, cl 1 P Ā, cl 5 P Ā, cl 8 P Ā.

to lay against उपप्रक्षि P Kāth to l. anything in

the place of ~~any~~ any other thing ^{इमां ययति} समधिशी caus समधि ।

Nid to l. (as dust) अभ्यनधा R 2.40.33 to l. aside

विनिधा विनिधाति, विनिधत्ते MBh, Śusr —

व्यपनी व्यपनयति MBh, Kāv, etc — निक्षिपू,

निक्षिपति MBh, R, etc — उत्सृज उत्सृजति, ।

MBh, R, Mricch, etc — विसृज् caus विसृजयति VarBrS

— संन्यस् संन्यस्यति (rarely संन्यस्यति) Mn, MBh,

etc — संह संहति, संहस्ते MBh, Kāv, etc —

हा cl 3 (Dhātup 25.8) जहाति Mn, MBh, etc — (the

staff) व्यावृत् caus व्यावर्तयति R to 1. claim to वद

cl 1 वदते (loc) AitBr to 1. down निधा निदधाति,

निधत्ते — विनिधा विनिधाति, विनिधत्ते MBh, Suśr

— निक्षिप् निक्षिपति Yājñ, MBh, R, etc —

संनिक्षिप् संनिक्षिपति R — शी caus शाय-

यति, शाययते MBh, Kāv, etc — निश्रि निश्रयति RV

— न्यु न्युज्वाति RV — प्रव्यस् प्रव्यस्यति R —

व्यवसृज् व्यवसृजति, व्यवसृजते MBh — संन्यस् संन्यस्यति, संन्यस्यति

(rarely संन्यसति) MBh, Kāv, etc to 1. down a rule अनु विधा

to 1. down as settled समाधा समाधत्ते Kap, Sch to

1. down at उपनिषद् caus. उपनिषादयति SBr to 1. down

fully समुपन्यस समुपन्यसयति Hit to 1. down in

different places विनिधा विनिधाति, विनिधत्ते Ts, SBr

to 1. down in संधा संधत्ते (loc) MBh, R, Hariv

to 1. down on संधा संधत्ते (loc) MBh, R, Hariv

to 1. down separately (for different persons) प्रतिन्यस

R (only ind p प्रतिन्यस्य) R(v.1. प्रविन्यस) to 1.

dust रुध् cl 7 (Dhātup 29.1) रुणद्धि, रुन्धे (रुन्धाति, रुन्धते)

Br, etc, रोधाति MBh) Ragh to 1. (eggs) विमुच

विमुच्यते
विमुच्यति, विमुच्यते Pañcat 1. $\frac{353}{354}$ to 1. hands on प्रवृष

प्रधर्षयति, प्रधृष्योति R, caus प्रधर्षयति R, Kaushār

MBh, etc to l. in धा cl 3 दधाति, धत्ते

RV, etc — विधा विदधाति, विधत्ते MBh, Kāv, etc

— शि cl 1 शयति RV, TS, Br to l. in the sun

समाधा समादधाति, समाधत्ते (with सवितुः) to l.

~~XX~~ low पत caus पातयति (ep. also पातयेते) MBh, R,

etc — स्तृ cl 5 स्तृणोति, स्तृणुते RV, AV, Br, Up

to l. on धा cl 3 दधाति, धत्ते (loc) RV, etc —

विधा विदधाति, विधत्ते MBh, Kāv, etc — शि cl 1

शयति RV, TS, Br — विन्यस् विन्यस्यति (rarely

विन्यसति) MBh, Kāv, etc — पत caus पातयति

(ep. also पातयेते) (loc) Kāv, Susr — अधूह —

घट् caus घटयति (loc) (Pāṇ 6.4.92, exceptionally

घटयते Rājat 4.543) Gīt 5.7.12 — वितन् वितनोति,

वितनुते RV — संविज्ञा caus संवेशयति Kaus', MBh, etc

— (fuel etc) अभ्याधा chiefly Ved VS, etc 'to 1.

on the road' न्यस् न्यस्यति न्यसति (with पश्चि-) to 1.

out प्रकृ प्रकरोति, प्रकुरुते, प्रकृजोति, प्रकृणुते etc,

Pāṇ 1.3.32 to 1. out (a garden) रुह् caus रोहयति

रोपयति, रोपयते MBh to 1. round परिक्षा परिदधाति,

परिक्षन्ते RV, etc — परिक्षा परिदधाति AV —

परिणिष्ठा (Pāṇ 8.4.13) परिणिदधाति ŚBr — परिक्षिप्

परिक्षिपति Sus' — परिस्तृ परिस्तृजोति, परिस्तृणुते,

परिस्तृणोति, परि AV, ŚBr, etc — परिमि परिमिनोति

TS, Kāth to 1. (the blame) on क्षिप् cl 6 क्षिपति,

क्षिपते (MBh, etc, cl 4 क्षिप्यति only Bhatt) (loc)

Mit to 1. the foundation of उपनिविश caus उपनिवेशयति

Ragh to 1. the hand on ग्रह cl 9 गृह्णाति गृह्णाति,

गृहीते Mn, Yājñ, Ragh 1.18, Pañcat — स्पृश cl 6

(Dhātup 28.128) स्पृशति (acc or loc) RV, etc to 1.

together संनिश caus संवेशयति (loc) Kauś, MBh, etc

— अभिग्रह अभिगृह्णाति — संन्यस संन्यस्यति

(rarely संन्यसति) SBr — समवधा समवदधाति L

Āpsr to 1. to heart निधा निदधाति, निधत्ते (with

मनसि, मनसा, हृदये) Kāv, Pur to 1. under उपस्त

स्तृणीते

उपस्तृणाति, उप RV, AV, SBr to 1. up उत्पृज्य Nom

उत्पुञ्जयति Comm on Kātyśr, Kād — निधा निदधाति निधत्ते

— निधा caus निधापयति Car — उन्नी उन्नयति,

उन्नयते MBh — प्रविश caus प्रवेशयति, प्रवेशयते

Mn, MBh, etc //// to 1. upon उपधा उपदधाति, उपधत्ते

— उपधा उपदधाति, उपधत्ते Ragh —

आशी caus R — आस आस्यति TBr, Kāth —

संन्यस संन्यस्यति (rarely संन्यसति) Mn, MBh,

etc — (as a fault or blame) अभिभू RV 5.3.7 to

1. waste शून्या कृ शून्या कुरुते VārBrS — प्रमथ

प्रमथति प्रमथ्नाति MBh.

to be laid down निधा pass निधीयते .

to cause to be laid विधा caus विदधापयति R to

cause to lay down व्यस्य caus MBh.

to cause to laid down निधा caus निधापयति Vait,

R.

to wish to lay on धा desid धित्सति, धित्सते

(Pāṇ 7.4.54) (loc) RV, AitBr.

lay-brother

महोपासकः

Buddh .

layer n

वस्तरः

Jilāv

प्रवस्तरः

Sulbas

संसारकः

Sil

विस्तरः

L, विष्टर

चिता

Lāty 8, Bbh, etc

चितिका

(ifc after

numerals Pan 6.3.127)

चितिका

ifc

चित्या

धातु

m KatySr, Kaus

धामः

Kaus

दीपिका

car

फलकम्

(फलकः ९

अध्यादि

ifc f

आ) W

संहत

f RV 3.1.7.

Brahmas layer in the fire altar

ब्रह्मचिती f ३Br

forming a l.

चित्

mfn

ifc VS 1.12, TS 1

having one l.

(of wood or bricks etc) एकचितीक mfn ३Br 9,

एकचितीक

mfn

TS, V, Sulbas

(of wood or

bricks etc)

एकचिती

mfn

Jaim.

in every l.

प्रतिचिती

ind KatyŚr

1. after 1.

समाचिती

ind KatyŚr

a l. ofcloth (placed underneath)

नरनाधारक

Jusr

a l. of

grass
woods

(?) विष्णुः

RV 5.52.10

संस्तरः (ifc f

आ) MBh, Kāv, etc a l. (of leaves) संस्तरः

(ifc f आ) MBh, Kāv, etc a l. (of leaves etc)

संस्तरणम् २ a l. of reed शरबर्हिस् n Br a l.

of sacred grass spread out at a sacrifice

आस्तरणम्

आस्तरणी

RV 15.3.7, AitBr, ĪśvGr, MBh, Pañcat, etc

a l. (of woods or bricks etc) चिति f TS 5 Br 6.8,

Pañ 3.3.41, Mn 4.46, MBh, etc (metrically चिति Hariv ;

2129 & 12360) a l. of wood to be laid on an altar वनाधिति

f RV to pour out so as to form a lower l. उपसृ

उपसृणाति, उपसृणीते TS, AitBr, ŚBr, Kauś, Gobh, etc

Praja pati's l. प्रजापतिचि ति f ŚBr the state of hav-

ing one l. एकचितीकत्वम् Comm on Śulbas Wāyu's l.

वायुचि ति f ŚBr .

arranged in layers with certain formularies of speech

वाक्चित् mfn ŚBr consisting of 1 l. of fuel

त्रिचित् mfn ŚBr 7, KātyŚr, त्रिचितीक mfn TS 5.2.3.6

piled up in seven l. सप्तचितिक mfn ŚBr putting bricks

in l. इष्टका चिति f SB̄r 10.1.3.8 .

one who lays round परिस्तरितु m SB̄r Sch one

who l. together (e.g the materials of a house) संनैशकः .

just as one happens to lay hold of anything लभ्यम् यथाप

ind Grs to l. hold of ग्रह cl 9 गृह्णाति

गृह्णाति, गृहीते RV, etc — संग्रह (संग्रभ)

संगृह्णाति, संगृहीते (Ved generally संगृह्णाति)

, संगृह्णीते) RV, etc — संनिग्रह संनिगृह्णाति

MBh — विग्रह विगृह्णाति, विगृह्णीते (Ved also

विगृह्णाति, विगृह्णीते) (acc or loc) MBh, Brich

— विनिग्रह MBh — आलम्ब आलम्बते

— अन्वात्म RV 10.1307 etc — अभिलम्ब A BhP

— अभ्यारभ् \bar{A} (acc) ŚBr, AitBr — आरभ्

— \bar{A} RV, AV, ŚBr, etc — उपयम् उपयच्छति, उपयच्छते

RV 8.35.21, AV 12.3.19 ŚBr, etc — उपादा उपादते

— bh, hach, Kum, etc — उपाधा उपादधाति, उपाधते

— bh — उपात्तम् उपात्तते — परामृश

परामृशति ŚsnkhŚr, MBh, etc — प्रत्याभिमृश

प्रत्याभिमृशति Gobh, Vait — प्रमृश प्रमृशति

AV, ŚBr, Kathās — प्रत्तम् प्रत्तते MBh —

विध् caus विधारयति (rarely विधारयते) Kathās

— व्यन्वारभ व्यन्वारभते AitBr — संह

संहरति, संहरते Mn, MBh, etc — समव-

मृश समवमृशति SBr — समुल्लुप समुल्लुम्पति KātSr,

SBr .

to causeto lay hold of ग्रह caus ग्राहयति 7 7

Susr, Pagh 15.88, has to l. hold of for one's s lf संवृज्

संवृडे (rarely) RV, SBr, Up to l. hold of mut-

ually संतभ संतभते TBr to mutually l. hold

of (for dancing etc) संरभ संरभते M, A, SBr .

laying aside संन्यसनम् Bhag — संन्यासिन्

mfn AshtavS l. claim to आभिमानिन mfn ifc l. hands

upon कृतबाहु mfn W l. stress on merits गुणतन्त्र

mfn Kum 3.1. Sch . . .

laying n (as a colour) आक्षेपः Kum 7.17 —

समाधानम् Gobh .

ever laying out नित्यव्यया l. aside निधानम्

KatySr — संन्यासः (ifc f आ) Bbh, P, Garvad

(a circle) समुत्कर्षः Bbh (ornaments)

हानि f Subh 1. down निधानम् KatySr, Bbh, etc

आसादनम् KatySr — स्थिति f Tajat, Kath-

as 1. down a rule of secondary importance (after that

which is pradhāna or primary) अन्वाचयः (in nam) the

1. down the germ of a plot बीजन्यासः Pāsar 1. (eggs)

प्रसूति f in 4.84 (प्रसूतितः) Bbh, Kav, etc 1. low

पातन nf (इ) n Bbh, Hariv, Mārī 1. on

पातः
प्रणिधानम् Gar, Busr 1. on of sandal unguent चन्दनम्

Kavyad 2.104 1. on (as paint) क्षेपः L ____ (fuel)

अभ्यधानम् SBr, Kaus ____ (unguent) चन्दनम्

L , चन्दनः the 1. out of a burning ground इमशान-

करणम् ShadvBr 1. round (esp wood) परिधानम्

KatySr, R, Panc 1 up grain in tim s of earth समाधि

1. upon स्थापनम् (comp) Ssr, Kaish Ach 1. the

foundation of a house इष्ट-कान्त्याः .

one who lays hold of संग्रहीत m'n Apast

निग्रहीत m Das .

laying hold समात्मिन् m'n .

laying hold of ग्रहः (often etc) Maus 10, 11h,

etc — ग्रहः Pāncat 1.10.1 v.1 for ग्रह —

संग्रहः — व्यन्वारम्भणम् Say 1. 'oli' of the

fact (of a Brāhman or superior as a mark of respectful salu-

utation) पादग्रहणम् Mn, Kum .

Sak

laying hold of ग्राहिन् mfn ifc 2.6 (v.1)
~~1~~ 7

Bhartr̥ Kathās — ग्रह mfn (ifc) BhP 2.15.35 —

आत्मनि mfn Hit — प्रमृडा mfn Vs 1. hold

of the heart हृदयश्चिप् mfn 47 1. hold of with a hool

अङ्गुलिन् mfn IV 10.34,7 .

laying hold of संवर्गम् ind 31 1. hold with the

feet अवगृह्य ind 2 (पादाभ्यां) Susr .

layman n अगारिन् m (cf अनगारिन्) Jain —

आगारिकः Buddh — परमोपासकः Buddh, Hear .

• a Buddhist layman वृत्तक ifc VarBrS a Jaina l.

वृत्तक (ifc) VarBrS a l. adhering to Budha's

faith गोमिन् E L .

lex adj शिथिल f(आ) ३३, etc — प्राशिथिल

f(आ) Hariv, Kar, Susr — शैथिलिक Lalit

शिथिर f(आ) RV, AV, Br .

to become lax प्रकम्प प्रकम्पते Susr —

प्राशिथिलीभूत Susr very 1. परिशिथिल Jatakam .

lexative adj सर f(आ) Susr, Tābh — सारक

Bhpr — निड्भेदिन् Susr — स्त्रंसन Bhpr —

शामिष्यन्दिन् अभिरस्यन्दिन् Susr .

laxative n

संरसनम्

Susr

— विसंरसनम्

W

— विशोधनम् Susr .

to be treated with laxatives विशोधनीयmfn Car .laxity n शिथिलता, शिथिलत्वम् Hariv, Kav, Pan-

cat

— शिथिल्यम्

Hariv, P, etc

— शिथिल्यम्

m

— श्लथत्वम्

Sah

— अधृतिः f —

अवसर्गः (gana ~~सन्ध~~) — प्रशयः प्रशन्थनम्

Pān,
 ॐ Top — सरत्त्वम् — सुष्ठु — सरित् — f Pān

3.3.94 Vārtt 2. Pat — सरत्ताता Kir Sch .

laxity of the bowels विभ्रंशः .

fighting lazily मृदु युद्धं mfn 1sth sitting 1.

अलस गमन

mfn (अल) n 1sth sitting 1. निषद्वर

mfn AitBr, SankhSr .

laziness n. तन्त्रा Yājñ 3.158, Bh 3.3000, 14.

874, , Busr, etc , तान्त्र (ifc) Bh 12 f 8 7 2.1.18,

Bh 3.20.40 — मान्यम् BhP Pancat, Sah — अनुयो

अनुयोगः ✓

lazy adj I अलस f(आ) SBr, AitBr, etc

आलस्यवान् L — सालस Ritus — लब्धमु

RV 8.92.30 — अनुद्योगिन — निकथम, निकद्योग

MBh, etc .

II अनुष्ण f(आ) L — उत्थानहीन MBh

— कुण्ड (mana कडारादि) — कुवेर

L — कुसीद TS 7 — जिह्म f(आ) (Vir

8.15) Naish 2.102 — निमत्ति Nariv — निष्क्रियत्

— न्यक्ष f(नीचा) (न्यक्) L — मनाक्कर

III — मन्थर f(अ) Kāv, Rājat, Sāh, etc —

मुखनिरीक्षण L — बुरोष, बुरोषस IV —

शिव L — शीलक f(इका) Pan 5.2.72

— शोठ L .

not lazy अनलस — निस्तान्द्र, निस्तान्द्रि,

निस्तान्द्रि to be l. कुण्ड cl 1 कुण्डति

hatup 2.57 — शह cl 10 शाहयति hatup 2.65

a l. man. शीलक, W — बोहेमिहन् — पात्रे सभितादि

४ चुकारोह्यादि ' other than l. ' not dull जिह्वतर

Naish 3.63 ' stomach stroker 1. कुन्दपरिमृज (Pan 3.

2.5) Anargh 7.110, कुन्दपरिमाजक Gal who says ' what

is a moment ? ' i.e a l. fellow who does not value moments

विहङ्गः : Hit 2.87 .
२१

to become lazy गदाय Nom गदायते SBr 12.4.1.10

made 1. मन्थरित Kathās .

